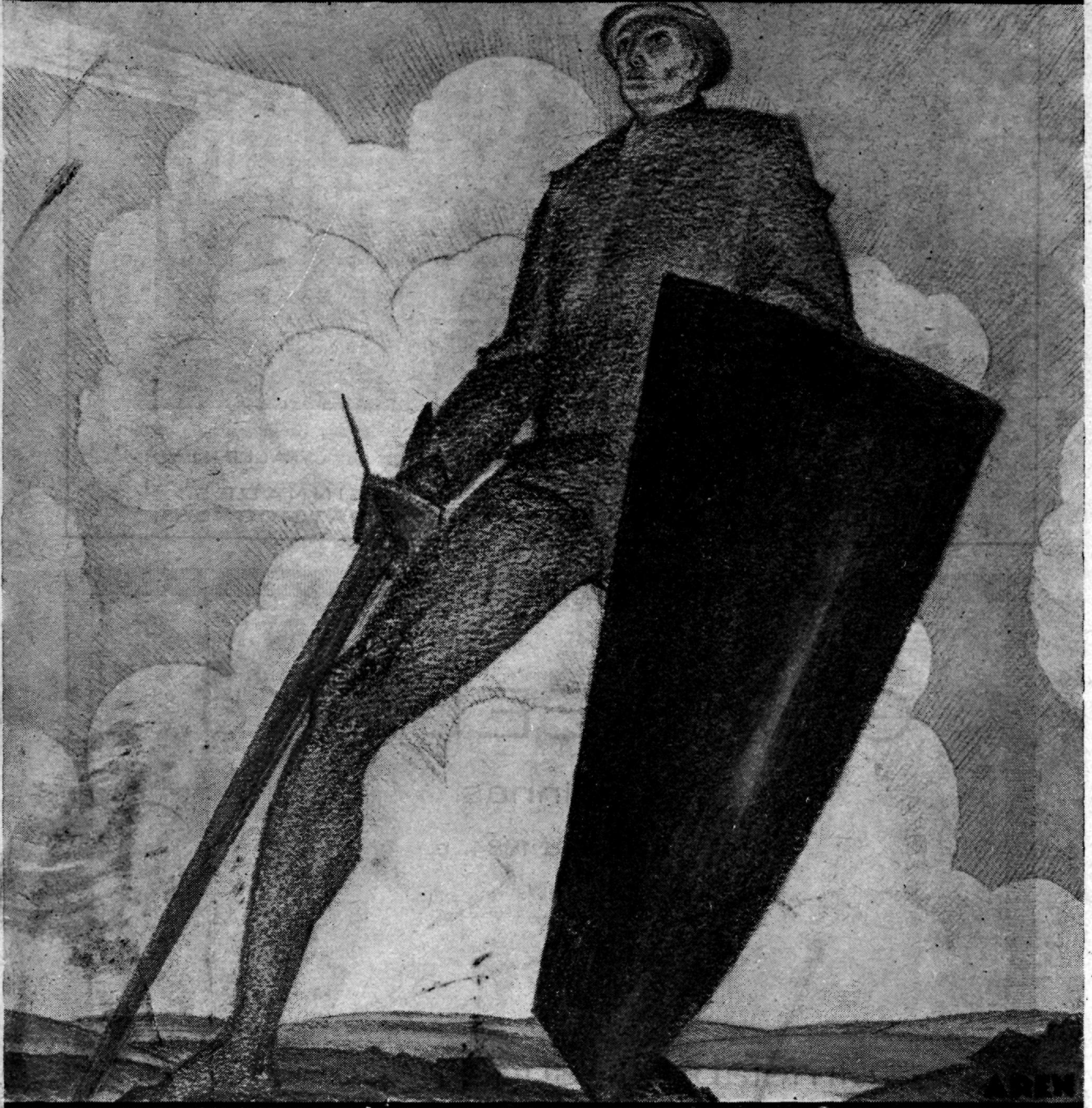

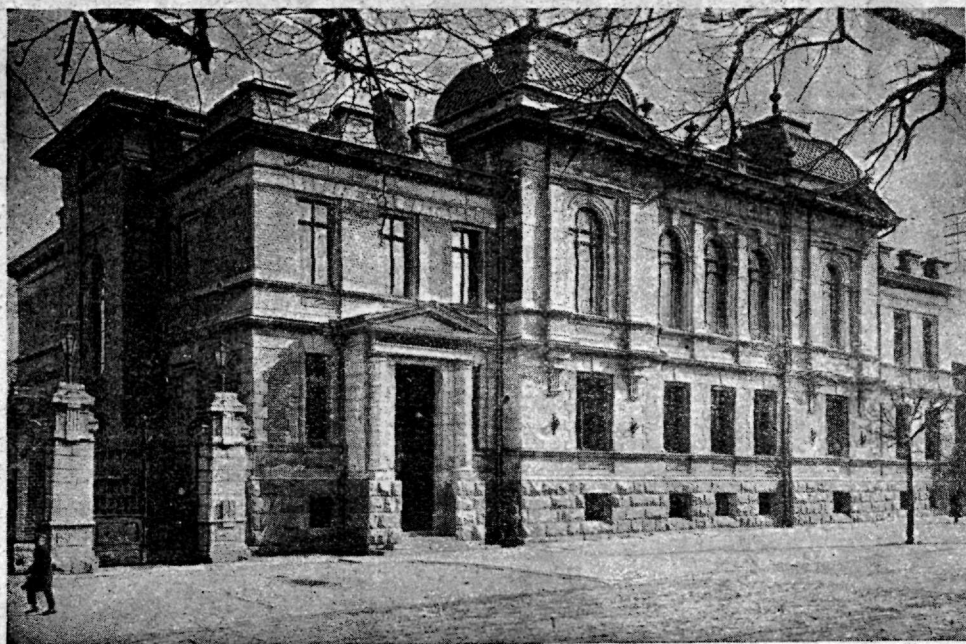
KAITSE KODU!

Nr. 2.

30. OKTOOBRI

1925.

TALLINN.

EESTI PANK

TALLINN.

OSAKONNAD KÕIGIS MAAKONNALINNADES.
TOIMETAB IGASUGUSEID PANGAOPERATSIOONE.

G. SCHEEL & K o.

Tallinnas.

Asutatud 1884. a.

Toimetab kõiksugu pangaärilisi
transaktsioone.

KAITSE KODU!

EESTI KAITSELIIDU HÄÄLEKANNIDJA
ILMVB KAKS KORDA KVVS

I AASTAKÄIK

Nr. 2

30. OKT. 1925

Väljaandja: Kaitseliidu staap.

Vastutav toimetaja: V. Neggo.

Tellimishind: aastas 600 mrk., poolaastas
300 mrk., veerandaastas 150 mrk., kuus
50 mrk., üksiknr. 25 mrk.

Kuulutuste hinnad. $\frac{1}{4}$ lehek. 4000 mrk.,
 $\frac{1}{2}$ lehek. 2000 mrk., $\frac{1}{4}$ lehek. 1000 mrk.
ja $\frac{1}{8}$ lehek. 500 mrk.

Toimetus Tallinnas Kaarli tän. 8. Kaitseliidu staabis. Telef. 370. Toimetuse kõnetunnid igal teisi-
päeval, kesknädalal, neljapäeval ja reedel kella 2—3 p. l.

Talitus Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse kontoris, Tallinn, Pikk tän. 2, telef. 3-11.

Hoidkem 1. detsembri pärandust.

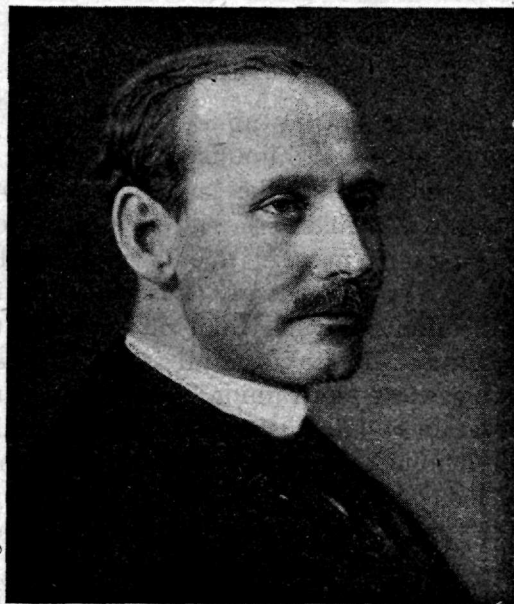
Kuu aja pärast peab Tallinn kurba mälestuspäeva. Möödub aasta sest, mil ühel pimedal esmaspäeva hommikul Tallinna tänavatele täiesti ootamatult heideti mässu ja kodusõja tungal ja rahu ning korra jalule seadmiseks tulid tarvitusele võtta kõige karmimad abinõud.

Ei maksa salata: pea igakord, kui kusagil tehakse tõsisemat katset kodusõja õhutamiseks ja maksva korra kukutamiseks, peavad selleks olema ka mingid kohalikud põhjused, mis niisuguste katsete tegemisele julgustavad. Üheks niisuguseks põhjuseks õige sagedasti on laiemate

Ado Anderkop.

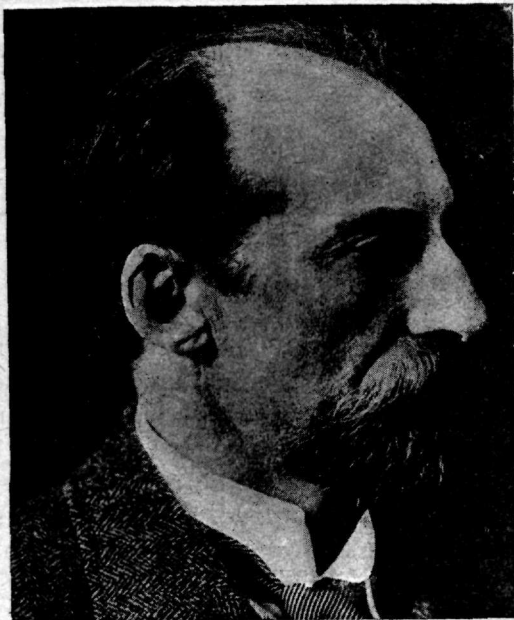
Kaitseliidu vanem.-kogu abiesimees.

Siseminister K. Einbund.

Kaitseliidu vanem.-kogu abiesimees.

rahvakihtide kitsas majandusline seisukord ühenduses tööpuudusega, mis tekitab kibedust hingedes ja tumestab kainet mõistust. See põhjus oli ka meil. Mitte nii teraval kujul, et ta oleks hulgad viinud aktiivsele kaastegevusele mässuliste ridades, küll aga sel määral, et viimased endile sealt poolt ei kartnud mõjuvat vastutegevust.

Jaan Tõnisson.
Kaitseliidu vanematekogu liige.

Teiseks aga ja nimelt peapõhjusteks, mis saagihimulisi äraandjaid ja nende imperialistlikke leivavanemaid otse kiusama pidi mässu ja riigipöörde katsele, oli lagunemine meie kodanlikes seltskonnas, kus omavaheline kisklemine poliitilisel alal oli jõudnud üle igasuguse lubatavuse piiri. See skandaalne eneseveristamine, see vastastikune tõrvamine, kahtlustamine, paljastamine, söimlemine ja norimine oli tekitanud meeolu, nagu seda ükski väljaspoolt juhitav propaganda ideaalsemalt ei suudaks luua: rahva laiemates ringkondades oli maad võtnud kibe pettumus meie poliitilise enesevalitsemise võimest, mis oli osutunud äärmiselt nõrgaks, paljastades otse halastamatult meie parteimeeste vastuta-

matust ja riiklise mõtte ning realiteeditunde puudumist.

Niisugune meeolu riisub suurtelt hulkadelt enesekaitseks ja üldiste huvide kaitseks tarviliku pinevuse, teeb nad ükskõikseks ja loiuks, teeb rahva pehmeks, selgrootuks süldiks, mis ei suuda end püsti ajada, kui silmapilk nõuab ühemeelset ja otsustavat jõupingutust.

Sellega peajasjalikult olid arvestanud 1. detsembri veresauna kütjad. Neile näis kõigi tundemärkide järele, et vili on küps — vaja ainult noppida. Õnneks nad eksisid seekord. Õnneks olid nad meie elutahet alla- ja oma jõudu ülehinnanud.

Meie enesekaitse instinkt ei olnud surnud, ta ainult viibis varjusurmas. Mässu organiseerijatele tuli see ootamatult. Kuid, olgem otsekohesed: ka meile endile tuli see ootamatult. Tundemärgid olid ennustanud hoopis midagi muud.

Nüüd, kus täis hakkab saama aasta neist veriseist sündmusist, võime tunnistada, et mässukatsest üldsusele õieti kasugi oli — ses mõttes, et ta meid äratas ja nagu äkilise välgu valgel näitas tõelusi, milledes asume. Detsembri esimesel hommikul raksatanud püssipaugud andsid meile tagasi realiteeditunde, mis oli kadumas. Sellega aga olime võitnud palju, sest just tähelepanematus ja ebateadlikkus neist tõeludest, milledega meil arvestada tuleb sisemiselt, eestkätt aga väliselt, võiks meil kergesti saada huka-

Eesti kodanik!

Nõua igast raamatukogust, igalt lugemislaualt, igalt raamatukauplusest ja igalt lehemüüjalt „Kaitse Kodu“ See sunnib neid seda endale muretsema!

tuslikuks. Kui unustatakse, et asume kuristiku serval, ja hakatakse maadlema, nagu oleks heitlemise ruum ääretu, siis võib saatuslik väärtus juhtuda iga silmapilk.

Üks teadmine ja tõetunne — seda

maksab meele tuletada eriti nüüd, kus parteilised lahkkelid vahete-vahel jälle kõvemini kõlama hakkavad — peaks juhtima meie parteisid ja nende juhte ikka ja alati: aeg, mil me üksteist oma poliitilises võitluses just nii võime materdama hakata, nagu süda kutsub, ilma selle juures oma välist julgeolekut hädaohtu saatmata, — see aeg on alles õige kaugel. Me asume praegu ja saame asuma ka ette nähtavas tulevikus piiratud kindluse seisukorras: meie peajõud peab olema organiseeritud ja koondatud ühise hädaohtu vastu ja kõik tüliküsimused, kõik mõtete

lahkumine, mis meid oma välise julgeoleku kaitseks aineliselt ja hingeliselt võiksid nõrgestada, tulevad maha matta.

See enesetaltsutamine ja enesepiiramine ei ole kerge. Ta on iseäranis raske poliitiliselt kasvatamatule rahvale. Kuid ta saab ometi võimalikuks, kui teadlikud oleme selles: meie jaoks ei ole kaotust, millest jälle võib toibuda, meile tähendaks kaotus surma, millest ei ole ülestõusmist.

Esimene detsember parandas meile arusaamise kodurahu tarvilikkusest. Hoidkem seda pärandust nagu kõige kallimat.

Sõjaväeline kohusetruudus.

A. T.

Vaevalt võib leida inimest, kes oma elus pole täitnud neid või teisi kohuseid. Ühele suuremal, teisele vähemal määral, kuid see mõiste „kohused“, „kohusetäitmine“ on tuttav igale riigikodanikule veel enne, kui ta on saanud täisealiseks. Juba perekonnas vanemate esimesist püüdest on: viia laps nende või teiste kohustuste juure, vastavalt tema arusaamisele ja võimetele. Koolis see mõiste kohustest laieneb veelgi tuntavalt. Juba see, et laps teatud vanaduses peab koolis käima, seal vaimlist tööd tegema jne., on seotud kohustega, mis sugugi nii kerged pole kui see, võib olla, näib täiskasvanule. Koolis laps ei õpi üksinda, vaid teistega koos, siit kohustused oma kaasõpilaste vastu, õpetajate vastu jne. Terve rida sotsiaalkõlblisi kohuseid, mis noor kodanik peab täitma, kui ta tahab jääda selle ühiskondliku organisatsiooni liikmeks, mida nimetatakse kooliks.

Täisealisele seab elu üles terve rea uusi ja väga tõsiseid kohuseid. Kaugelt suurem osa meie riigikodanikkudest peab täisealisena ise omale igapäevast ülespidamist teenima, s. o. täitma neid või teisi ametikohuseid, mida temalt nõuab see, kelle teenistuses ta seisab. Ja neid kohuseid ei saa sugugi täita ükskõik kuidas, vaid seda peab tegema suure andumuse, hoole ja püsivusega, s. o. truult. Peale nende, individuaalsete kohustuste, on igal riigikodanikul täita rida riiklik-sotsiaalseid ja seltskondlikke kohuseid. Mitte vabadusel vaid kohustusel püsib de-

mokraatlik riigikord. Ja nende kohuste suhtes peab enda vastu olema veel nõudlikum kui oma isiklikus asjaajamises.

Sõjaväelised kohused ei ole põhimõttelikult midagi hoopis erinevat sellest üldisest kohustuste-tsüklist, mis on sisendatud iga korraliku riigikodaniku hingesse, alates tema lapsepõlvest. On ta selle kohustusterea truult täitnud, siis ei sünnita sõjaväeliste kohuste täitmine temale ülepääsmatuid raskusi. Sarnane kodanik on moraalselt küps iga silmapilk astuma selle sotsiaal-riikliku organisatsiooni liikmeks, mida nimetatakse sõjaväeks.

Järgmised eriolud olgu siinkohal siiski alla kriipsutatud.

Sõjaväe eluülesanne, tema olemasolu mõte on sõda, kõik muu on ainult ettevalmistus selleks. Järelikult sõjaväelase ülim ja, tahaksin ütelda, ainsam kohustus, mis õigustab tema olemasolu, on võitlus, võitlus elu ja surma peale sellega, kes on

Tallinna malevlased!
Järgmine „Kaitse Kodu“!
nr. 3 pühendab Teile Tele
aastapäeva puhul suure
osa oma veergudest.

julenud tõsta käe nende aadete vastu, mida teatav rahvas oma hinges pühaks peab (kõnelen ainult rahvuslikust sõjaväest kui domineerivast sõjariistus jõu moodusest praegusajal). Selle võitluse hind on võit

vastase üle ja selle saavutab ainult see sõjavägi, kes on nii võrdtruuvalt võtnud oma võitluskohused, et ta nendest on otsustanud ohverdada oma elu. Ennem surra kui taganeda neist aadetest, mida peab rahvas pühaks oma tervikus.

See ongi murdmatu kohusetruudus, mida nõutakse praegu igalt sõjaväelasele. Meie kaitseväge lühike minevik on näidanud, et ta on südamesse võtnud oma rahva paremad aated ja valmis on nende eest välja astuma vankumata kohusetruudusega.

Kuid ei tohi unustada, et sarnane kohusetruudus on seotud suurte psühholoogiliste raskustega inimese hinges.

Kerge on täita kohuseid, mis meile meeldivad, mis on seotud suuremate isiklike sissetulekutega või muidu meie individuaalse heaoluga. Juba raskemana tunduvad indiviidile need kohused, mis temalt nõuavad teatud füüsilisi, vaimlisi või moraalseid jõupingutusi, mille tagajärg on väsimustunne või mingi muu meile eba-meeldiv reaktsioon.

Kuid kohusteredeli ülimestele jõuame, kui isikult nõuame tema individuaalse olemise täielikku hävinemist millegi muu kõrgema nimel. Ja see just sünnib sõjaväeliste kohuste truul täitmisel. *Inimese egoistlikus hinges* kutsuvad sarnaste kohuste teostamine ellu tahes või tahtmata sisemise reaktsiooni, vastoluhunde, psühholoogilise võitluse isikulise „mina“ ja kohustunde vahel. See hingeline võitlus pole mitte ettekujutus, vaid ta on tegelikult olnud kõikide sõdade paratamatu kaaslane. Ainult liig vähe tähelepanu pühendati temale endistel aegadel. Ometi lahingväljadel paralleelselt füüsilisele võitlusele relvaga iga sõduri hinges on käimas sisemine võitlus tema isiklike eluinstinktide ja kõrgete sotsiaal-rahvuslike tunnete vahel. See võitlus teeb paljud invaliidideks. Need on: väejooksikud, mahajääjad, simultandid jne. Kuid need on siiski üksikud. Kaugelt suurem mass jääb kohale, täites oma raskeid kohustusi lõpuni. Mis sünnib teda selleks?

Mitte hirm karistuse eest, nagu seda väideti varem, sest modern lahingu tühjadel väljadel on palju võimalusi end hoida kõrvale kohustetäitmisest koguni seaduslikudel põhjustel. Ka mitte vaimustus, mis küll silmapilguks võib leekida üles masside hinges, kuid ainult selleks, et sealt kaduda sama kiiresti esimese ebaedu puhul. Mitte ka lootus end lasta välja paista ülemuse silmis, kangelaseks saada, mõnd

autasu või kiitust teenida, sest ülemus ei näe enam üksikuid lahingus. Tema silmist mööduvad vaid mõned — kõik muu on peidetud ruumi tühjusse, jäetud maha üksildusse, igaüks omaette oma sisemise mina — kohusetruuduse hoolde. Ainult see tunne, sisendatud riigikodaniku-sõjaväelase sügavamasse hingepõhja ja lapsepõlvest saadik temas kõlbliseks harjumuseks kasvatatud, viib ta edasi seal, kus surm löikab eestkätt neid, kes on jäänud truuks oma kohustele.

Seda asjaolu kriipsutavad alla kõik väejuhid ja sõjapädagoogid, seda on ümberlukkamatult tõendanud ka ilmasõja praktika.

Nii Bernhardi oma töös: „Vom Kriege der Zukunft (lhk. 152) kirjutab:

„Sõjaväelane selle sõna parimas mõttes peab olema rippumatu ka edu tagajärgedest. Ka raske kaotus ei tohi kõigutada tema kohusetruudust ja võidutahet — ei, ta peab otse kasvama õnnetuses, nagu preislased pärast Bautzeni. Mida raskem on ülesanne, mida suurem hädaoht või õnnetus, seda kaljukindlamaks muutugu tahtejõud, seda suuremaks jõupinge, seda ustavamaks kohusetäitmine. Ka kehalised kannatused ja hädad ei või mõjutada sõdurit, ega teda teha kõikuvaks tema sõjalis-kõlbliste kohuste täitmisel, kuigi ajuti näib, et nad on läinud üle lubatava võimalikkuse piiridest.“

See on õige.

Mida suuremad on raskused kohusetäitmisel, seda sügavam ja võimsam olgu psühholoogiline impulss inimese hinges, mis teda sünnib neid täitma, seda mõõtnumata täitja kohusetruudus. Sõjaväelane on ses mõttes hiiglane võrreldes hariliku kodanikuga, sest ta peab omama oma kohustetäitmiseks jõutagavarad, mis võiks liigutada mägesid paigalt, s. o. korda saata ka seda, mis näib olevat võimatu harilikule kodanikule.

Sealjuures on olulise tähtsusega modern sõjaväes, et impulss, tõukejõud kohusetäitmisele ei tuleks mitte kustki väljaspoolt, see ei või olla mõni väline sund, surve, hirm millegi eest, vaid see võib olla ainult sõjaväelase enda sisemine äratundmine, tema kohusetunne.

Ainult see sõjaväelane täidab oma kohused ka lahingus. Jälgides seda tunnet sõjaväelane üksikõik missuguses aukraadis jääb truuks oma kohustele mitte ainult siis, kui teda kontroleeritakse, kasutatakse või temalt nõutakse, vaid ka siis ja eestkätt just siis, kui puudub sarnane surveavaldus väljastpoolt. Sar-

nast psüholoogilist olukorda inimese hinges nõuab modern lahing. Ta ei teki riigikodanikus-sõjaväelases mitte iseenesest, vaid sarnase seisukorrani tuleb teda viia pikkamööda, järkjärgult, pikaajalise sotsiaal-sõjaväelise kasvatustöö tagajärjena. Mulle näib, et meie kaitseliidu rahuaegne

ülesanne selles töös on: olla vahetülks hariliku riigikodaniku ja sõjaväelise kohuse täitmise vahel.

Siis on side selles pikas kohustetsükli, millega oma artiklit algasin, katkematu, ja üleminek ühelt astmelt teisele koguni kerge.

KAITSELIIDU ELV

Kaitseliidu keskkogu

pidas oma koosoleku 20. oktoobril s. a. Rõõmutava nähtusena tuleb märkida, et nimetatud keskkogu koosolekul olid esitatud kõik kaitseliidu malevad.

Koosolekut juhatab kaitseliidu ülem kol. J. R o s k a.

Esimesena võtab sõna senine keskjuhatuse liige, Tartu maleva pealik kapt. S a r s e n ja annab aru keskjuhatuse tegevusest, koosolijale ülevaatlikku pilti maalides sellest suurest ja tagajärjerikkast tööst, mis keskjuhatuse poolt tehtud. Seda tööd hindab koosolek ka vääriliselt, keskjuhatuse tegevust heaks kiites.

Päevakorrale kerkib Petseri malevale maja ehitamiseks toetuse määramise küsimus. Petseri maleva esitajad rõhutavad maja ehitamise vajadust elaval sõnal. Petseris ei ole ühtki seltskondlikku ruumi, kuhu üle kahekümne inimese võiks kokku tulla. Sealjuures tundub aga siin seltskondlike ruumide olemasolu eriliselt vajaline olevat, sest asub ju Petseri suure naabri piiri ääres ning on Petseri rahva hulka alles õige pisut Eesti vaimust suutnud tungida. Siin ei olegi veel õieti Eesti seltskonda selle sõna tõsisel mõttes, vaid seda tuleb alles koguda, kasvatada. See muutub aga võimatuks, kui puuduvad seks soodsad ruumid. Sellest on Petseri juhtivamad tegelased amugi juba aru saanud ja otsusele jõudnud: maksu, mis maksab — Petseri peab oma Eesti seltskonnajooksu ruumid saama. Juba on muretsatud vastav krunt, on soetatud umb. 300.000 mk. eest ehitusmaterjale, on kogutud ligi 300.000 mk. sulara. Sellest on aru saanud ka haridusminis-

teerium ja on määranud maja ehituskulude osaliseks katteks 1.000.000 mk. Kuid sellest on vähe. Kuna Petseri seltskonnategelased endi vahel kokku on leppinud, et maja tulevaseks omanikuks jääb Petseri maleva, kusjuures teised seltskondlikud organisatsioonid teatud ruume ka kasutada võivad, siis peaks maja ehitamist toetama ka kaitseliit. Sel puhul, kui kaitseliidu poolt toetussumma on määratud, oleks ka valitsus nõus enda poolt ehituskulude katteks suurema summa määrama. Pealegi ei tahtvat Petseri maleva kaitseliidu summasid annetuse, vaid ainult laenu näol. Seda kõike arvesse võttes, otsustas keskkogu Petseri malevale oma maja ehitamise toetusena 5.000.000 mk. protsendita laenule anda ja nimetatud summa oma tuleva-aastasessa eelarvesse üles võtta.

Juba kaitseliidu maja ostmisel avaldas vabariigi valitsus soovi, et kaitseliidu staabi juures võimaldataks ka ära mahutada politsei ratsareserv. Selle kavatsuse teostamiseks puuduvad aga staabi juures hobusetallid. Kuna siseministeeriumil nende ehitamiseks vastavad summad puuduvad, siis teeb kaitseliidu keskjuhatuse ettepaneku nimetatud tallid kaitseliidu kulul üles ehitada ja siseministeeriumile rendile anda, kusjuures siseministeerium kaitseliidule teatud aastate jooksul ehituskulud ära tasuks. See ettepanek leiab üldist heakskiitmist ja keskjuhatusele tehakse ülesandeks läbi rääkimisi siseministeeriumiga lõpule viia.

Mõnelt poolt oli arvamisi avaldatud, et ma-

levkondadel ei maksaks oma erilisi lippe soetama hakata, sest see minevat liig kulukaks. Kuid keskkogu leiab, et malevkondade erilistel lippudel siiski oma suur ja ühendav tähtsus ei puudu, sest malevate lippe ei näe nii mõnigi kaitseliitlane aastate jooksul vahest ühtki korda, kuna malevkond just see üksus on, mis endast teatud kindla komplekti moodustab, ja jõudis seepärast otsusele, et malevkondadele tuleb õigus jätta endale jõudu mööda erilised lipud soetada.

Keskjuhatuses on juba mõne aja eest otsusele tulnud, et tuleks kõigile kaitseliitlastele õi-

oleks vaja, kui mitte kaks, siis vähemalt üks propaganda instruktori ametisse seada, sest ainukesele propaganda osakonna palgalisele, propagandapealikule, käiks üle jõu kogu riiklise propaganda juhtimine ja ühtlasi alaliselt kohtadel ringisõitmine. Küsimus on muutunud akuutseks seepärast, et praegu oleks hea juhuseks anda ametisse seatavatele kahele instruktorile vajaline ettevalmistus, kuna 26. okt. s. a. avatakse sõjaministeeriumi poolt korraldatavad kultuur-selgitustöö kursused, millede programm on õige mitmekesine ja kus esinevad lektoritena Tartu ülikooli õppejõud, meie kaaluvamad riigi- ja

Pärnu maleva rühm lahinguõppustel.

Foto Uudis.

gus anda üht ühtlast rinnamärki kanda. Seda mõtet pooldab keskkogu täiel määral ja otsustab kõigile kaitseliitlastele anda õiguse ühtlase rinnamärgi kandmiseks, mis kujutaks kilbile asetatud kaitseliidu embleemi. Rinnamärgi üksikasjade väljatöötamiseks ja kinnitamiseks volitatakse keskjuhatus.

Päevakorrale kerkib kahe erilise propaganda instruktori ametisse seadmise küsimus. Sel puhul võtab sõna propaganda pealik Neggo ja tutvustab koosolijaid seni osakonna poolt tehtud tööga ja nende kavatsustega, mis osakonnal on tuleviku kohta ning mille osalisele teostamisele juba on asutud. Ettekandest selgub, et tööd on lühikese aja kestel tehtud juba kaunis hulgake ja et kavatsused on võrdlemisi laiaulatuslikud, kuigi nad asuvad täiesti keskjuhatuses poolt vastuvõetud ja pea kõigi malevate juhatuste poolt heakskiidetud propaganda teostamise põhilauseste piirides. Et tihedamat kontakti pidada keskkohas ja kohtadel töötavate propaganda osakondade vahel ja et propagandatöö saaks teostatud oludekohaselt ja tegelikkudele elunõuetele vastavalt, on kaitseliidu staabi propaganda osakond jõudnud veendumusele, et

seltskonnategelased. Kuna keskjuhatuses selle küsimuse otsustamisel mõtted lahku läksid, esitatakse see keskkogule otsustamiseks.

Pikemate vaieluste kestel võetakse sõelumisele ka kogu propaganda tegevuskava, kusjuures see mõnelt poolt võetakse õige terava arvustuse alla. Mõned keskkogu liikmed leiavad, et tegevuskava on liig laiaulatuslik, et propagandapealiku tegevus peaks seisma ainult maal ringiliikumises ja isiklise propaganda tegemises. Sellele vaieldakse teiselt poolt vastu ja leitakse, et kord juba heakskiidetud tegevuskava on päris otstarbekohane. Viimaks kiidetakse ikkagi ühegi hääle vastuseisemiseta senine propaganda tegevuskava heaks, kuna eriliste propaganda instruktorite küsimuses leitakse, et peaks katsutama nendeta läbi saada.

Sõelumisele võetakse ka „Kaitse Kodu“ väljaandmise küsimus. Mõne keskkogu liikme poolt avaldatakse arvamist, et oleks pidanud ikkagi püüdma „Sõduriga“ koos edasi töötada. Samad keskkogu liikmed leiavad ka, et „Kaitse Kodu!“ esimene number olevat väga nõrk. Ka neile väidetele vaieldakse mitmelt poolt elavalt vastu. Tähendatakse, et „Sõdurit“ on selle „Kaitseliidu“ osa pärast kaitseliitlaste

peres tellitud ainult pisut üle saja eksemplari, et „Sõduri“ raamid olid liig kitsad kaitseliidu otstarveteks, eriliselt propaganda teostamise ja laiemate rahvahulkade juure pääsemise suhtes ja et oponendid ühtki „Kaitse Kodu!“ olulist nõrkust ei olevat esile toonud.

Naiste organiseerimine kodukaitses on pikemat aega kõvaks pähkklaks olnud kõigile, kes selle küsimusega tegemist on pidanud tegema. Viimaks on kaitseliidu staabil siiski korda läinud kava välja töötada, mis peajoontes kõiki näib rahuldavat ja ka keskkogu heakskiitmist leiab. Selle kava peajooned on järgmised: Iga malevkonna juure asutatakse kaitseliidu põhikirja § 4 alusel eriorganisatsioon naisjaoskonna näol oma juhatusega. Naisjaoskonnal on malevkonnaga ühine varandus. Kõigi ühiste küsimuste otsustamiseks ja teostamiseks moodustatakse malevkonna ja naisjaoskonna esitajaist vanematekogu, kes töötab malevkonna pealiku juhatusel. Malevas on naisjaoskondade esitajate poolt valitud kolmeliikmeline juhatus, kes naisjaoskondade tööd ühtlustab ja ühes maleva juhatusega otsustab kõik ühised küsimused. Sama ülesandega asub ka kaitseliidu keskjuhatus kõrval naiskaitseliitlaste kolmeliikmeline keskjuhatus, kes valitakse üks kord aastas kokkuastuval naisjaoskondade esitajate kongressil. Peale selle koopteeritakse alaliseks ühendavaks lüliks mees- ja naiskaitseliitlaste vahel kaitseliidu staabi propagandaosakonna juure kaks ja malevate propagandaosakondade juure üks naisliige.

Nüüd asutakse vanematekogu, keskjuhatus ja revisjonikomisjoni liikmete valimisele. Vanematekogu endine koosseis kinnitatakse täies ulatuses.

Keskjuhatusse valitakse: endised — h-rad K. Päts ja Tartumaa maleva pealik k.-lt. Unt ja uus — Harju maleva pealik ltn. Suursöö. Kandidaatideks valitakse: h-rad: Tartumaa maleva pealiku abi Saar ja riigisekretär Terras. Revisjonikomisjoni valitakse: h-rad Saulep.

Kaitseliitlased-päevapiltnikud!

Saatke igast kaitseliidu elusse puutuvast ülesvõtetest üks eksemplar kaitseliidu staabile „Kaitse Kodu!“sse mahutamiseks.

Tõnson ja Oidermann, kandidaatideks: h-rad Uibopuu ja Soo.

Läbirääkimiste all otsustatakse malevate sekretäriridele varustussummadest maksta 12.000 mk. mundrite soetamiseks.

Viimane keskkogu koosolek oli pikk ja väsitav, sest tehti tööd vahet pidamata hommikust kuni hilja õhtuni; kuid ta oli ka viljakas ja tagajärjerikas. Hulk tähtsaid küsimusi leidis selles lõpuliku lahenduse, hulga küsimuste üksikasjalisel sõelumisel on selgitatud põhimõtteid ja vahakordi. Nii mõnigi küsimus seisis arvustustules, kuid arvustusega ei edene ükski asi ja seepärast on ta kasulik ning isegi terav ja äge arvustus võib kasu tuua, kui ta esineb olukorra parandamise motiividel, ja seepärast — tänu tehtud töö eest ja jõudu tulevaseks tööks!

Raudteede kaitsest ja nende vallutamisest rikkumise otstarbel.

E. Kihomäe.

2. Raudteede kaitse.

Eelpool kirjeldatud pealetungi võimalused näitavad, millist erilist tähelepanu

Kaitseliitlased!
Saatke kaastööd
„Kaitse Kodu!“le“

väärib raudtee kaitse. On tarvis poliitiliselt kindlaid, füüsiliselt ja moraalselt arenenud ja tehniliselt hästi ettevalmistatud

mehi, kes suudaksid raudteed kaitsta ja rikete puhul kiiresti korda seada. Mobilisatsiooni ajajärk, millal sõjaväeosad ja kodanlised asutused ülesannetega eriti koormatud, nõuab organisatsiooni, missugune automaatselt astuks raudtee kaitsele, tegutsedes sealjuures üldriigikaitse piirides ja korralduste järele.

Teede kaitsele tuleb silmas pidada: a) tegevust vaenlase suurtükiväe vastu, b) kaitset õhuväenlase vastu, c) kaitset vaenlase väikeste salkade ja üksikute isikute

vastu ja d) tee kaitset suurte väeüksustega.

Vaatame iga kaitsevõtet jällegi üksikult:

Tegevus vaenlase suurtükikivile vastu.

Vaenlase suurtükikivile vastu tuleb seada oma suurtükikivi sellel määral, et halvata esimese mõju.

hästi toime kaitseliit, kui ta selleks aegsasti ettevalmistusi teeb nii väljaõppe kui ka relvastuse ja varustuse alal. Õhuvalveks tuleb üle maa organiseerida valvepostid võimalikult oma sidevõrguga, milline vaenlase lennukite silmates teataks: 1) mitu aparaati ja missugused (luurehävitaja või pommipildujad, hüdro- või aero-plaanid), 2) millises suunas lendavad, 3) milline kõrgus ja 4) rivi, 5) millise punkti

Karksi malevkonna paraad 4. okt. 1925 a.

Paraadi võtab vastu sisemin. K. Einbund. Teda saadavad (vasakult parem.) malevk. pealik kapt. Vahtrik, sisemin. adj. kapt. Tilger, malevk. peal. abi ltn. Semper ja Pärnumaa maleva peal. abi Markson.

Laevastik, rannapatareid ja õhulaevastik oleks esimese järgu tähtsusega abinõud — näiteks Tallinn-Narva tee kaitseks. Maskeerimine ja kallaletungid vastase kahurväe vaatluspunktidele vähendaks tabamisi.

Kaitse organiseerimine vaenlase õhujõudude vastu.

Kui ollakse õhus oma jõududega ülekaalus, siis ei ole karta, et vaenlasel korda läheb ette võtta suuremaid kallaletunge raudtee tähtsamate punktide peale. Meil näiteks tuleb alguses oletada, et vaenlane õhus on ülekaalus ja seda ülekaalu hakkab kasutama meie tähtsamate raudteesõlmede pommitamiseks.

Sellest järeldus — tarvis võimalikult laialdane õhuvalve ja kaitse lennukite vastu üle terve maa sisse seada, koondades suuremal hulgal ja mõjuvamaid kaitseabinõusid tähtsamatesse raudtee sõlm-punktidesse. Selle suure ülesandega saab

kohal on aparaadid teateandmise hetkel. Vastavalt saadud teadetele peavad tegutsema meie õhukaitse jõud. On meil küluses diviisi suurtükiväge, siis luuakse lennukite lennuteele tuletõke rindel. Tähtsamate punktide ja sõlmede kaitseks tuleks asetada seniit-patareid, luua autodel

Võru malevlased!

Teie aastapäeva puhul tahab järgmine „Kaitse Kodu!“ nr. 3 osa oma veergudest pühendada eriliselt teile.

liikuvad kahurrühmad, millised anda juba aegsasti selleks organiseeritud kaitseliidu üksuste kasutada. Tuleks luua rasketest kuulipildujatest patareid samade ülesanne-tega.

Jaama kaitseks tuleks asetada jaama ümber võrdkülgne kolmnurk, mille külgede pikkus $1\frac{1}{2}$ —3 versta; nurkadesse asetada seniit-patarei, rühmad või üksikud kahurid, samuti ka r. klp. rühmad või üksikud klp. Niisugune asetus võimaldaks paremat tulekoondust kaitsetava eseme ümber ja peal. Raskeid kuulipildujaid tuleb selleks otstarbeks paigutada kõrgetele hoonetele või ehitustele; see võimaldab paremat laskmist ja vaatlust. Öine kallalitung õhulaevastiku poolt on võimalik ja

Otepää manöövrid.

Foto Lomp.

Puhketund. Vasakult paremale: Tartu maleva pealiku abi Orav, Tartumaa maleva pealik k.-lt. Unt, Tartumaa maleva pealiku abi Saar ja viimane paremat kätt: Tartu maleva pealik kapt. Sarsen.

sellepärast tuleks ette valmistada ka öine kaitse, selleks ära kasutades prosjekte-reid.

Rongide kaitseks liikumisel tuleks organiseerida eriplatvorm raske kuulipildujate patareiga ja niisugune ühendada rongiga selle konvoiriina.

Inseneriline ettevalmistus (kaitseehitused, blindaashid) tähtsate punktide kaitseks ja keemiakaitse väärriks tähelepanu. Ülalaloodud kaitse loomiseks tuleks alata aegsasti ettevalmistustöid, sest üllatus võib väga halbu tagajärgi anda. Olgugi, et eelpool mainitud valve ja kaitse ei väldi täielikult vaenlase õhujõudude kallalitungisid, kuid ta on küllaldaselt võimas halvama vaenlase tegevust, nõudes temalt ettevaatust ja sundides teda tegutsema

suurtel kõrgustel, kust tabamiste arv vähem. Hästi organiseeritud kaitse sünnitab vastasele suurt materjaalset kahju.

Raudtee kaitse vaenlase väikeste salkade ja üksikute isikute vastu.

Raudtee kaitse organiseeritakse järgmiselt: kogu raudtee jaotatakse osadesse pikkusega mitte üle 25—30 klm. Tähtsamad sõlmed ja sillad eraldatakse erikaitseks. Niisuguste teosade kaitseks astub välja salk. Salgal peaks olema mõned ratsaõitjad või ratsanikud, niisama erivancker, millel võiks kiiresti edasi liikuda kuulipilduja. See salk valib raudtee rikkumist kardetavamas kohas positsiooni, kuhu asetab salga südame. Südames peaks olema vähemalt raske kuulipilduja. Märgates vaenlase salga kallaletungi teel, algavad valvepostid võitlust ja peavad seda kuni abijõu kohalejõudmiseni. Salga südames peaks olema tee parandusabinõud, side olgu eeskujulik. Mida lähemale rindele, seda kõvem peaks olema valve ja kaitse. Valvesalk peaks sooritama luuret teedel, mis viivad vaenlase. Trulli (dresiina) kasutuses olek kergendab abiandmist.

Jaamade, veejaamade, sildade, pöörangute, liikuva koosseisu, viaduktide jne. kaitse väärrib erilist tähelepanu. Neid tuleks ümbritseda kaevikute ja okastraadiga, asetades niisugusesse kindlasse kohta väikese, kuid vastavalt tugeva garnisoni. Kuulipilduja oleks siin soovitatav, maa- kui ka õhukaitse mõttes. Kaitse taktiline organisatsioon oleks umbes järgmine: hädaohlikumaisse suunadesse kaevikud, kaevikusse valve osa. Tunnimehed hoonete ja ehituste juure, piilurid kaugemale tee peale. Päeval asetatakse jaama piirkonnas kõrgemasse kohta vahipost, mille kasutada side ja signalisatsioon. Igal ajal peab kaitsealga südames valmis olema ratsa-, jalgratta- või jalameeste salk, kes võiks saada kiirelt edasi visatud hädaohu kohale. Siin tuleb alati selge peaga tegutseda, et aru saada, kust kavatseb vaenlase salk peale tungida ja lõhkuda ning kus demonstreerib. Kaitseja peab omi jõude kokku hoidma. Luure, nii avalik kui salajane, väldib ootamatust. Mobilisatsiooni algusel, kui on näha, et ei saa vaenlase alasse tungida, vaid tuleb loobuda osast omast territooriumist, siis tuleks sellel territooriumiosal oleva tee hävitamine just raudtee kaitsealjade abil erilisel põhjalikult läbi viia. Lõhkumiseks an-

takse vägede kõrgemalt juhatuselt erikäsk.

Raudtee kaitse suurte väeüksuste vastu korraldatakse üldistel kaitse alustel.

Raudtee kaitse on suur ülesanne tulevikusõjas. Selle ülesande täitmisele tuleb aegsasti asuda. Ettevalmistus nõuab head

tahtmist ja aega, instruktoreid, ainelist toetust.

Raudtee kaitse organiseerimine igal sõja võimalusel peaks olema kaitseliitlastele vääriliseks ülesandeks. Kaitseliitlaste ettevalmistustel sõjalisele tegevusele tuleb sellega arvestada, kuna raudtee on kahtlematult üks suuremaid tegureid tulevikusõjas.

Otepää manöövrid.

Punased taganevad, sinised tungivad peale.

Kuna fiktiiv väeosade pealetungimine punaste vasakule tiivale neile hädaohtlikuks võis muutu-

da, siis olid nad pärast vaherahu lõppu sunnitud taganema, sinised aga rõhusid neile täie raskusega peale. Aakre mõisa juures sündis 19. sept. hommikul ägedam kokkupõrge: Sinised on sunnitud kahe kõrgustiku vahel orus edasi tungima,

mille metsaga kaetud kallastelt punaste kuulipildujad neid ägedalt tulistavad. Sinised püüavad suurtükitulega kuulipildujaid vaikima sundida, kuid see ei aita. Ka väljasaadetud jalg- ja ratsaväeosad ei suuda punaste tuld vaikima sundida. Nüüd astub tegevusse siniste soomusrong ja avab marulise tule punaste positsioonidele, metsatukast roomavad 4 siniste tanki välja, nende taga lähevad jalgväeahelikud. Ning nüüd on lõpuks punaste vastupanu murtud, nad taganevad, jättes Aakre positsioonid siniste kätte.

Pealetung kindlustatud positsioonidele.

21. sept. hommikuks olid punased Väike-Rõngu, Pastaku, Laaguja jooneni taganenud ja end siin kindlustanud. Hommikul kell pool kümme algas siniste tormijooks. Tankid ees, jalgväe grupid järel püüavad sinised punaste positsioone vallata. Kuid asjata. Läbimurd ei õnnestu. Punaste hästi varjatud patareid muudavad tankid teguvõimetuks, löövad siniste pealetungi tagasi. Tarvitades oma paremust asuvad punased isegi vastupealetungile, kuid kell on kümme ja

manöövrid kuulutatakse lõppenuks.

Paraad Palupera väljal.

Kell neli pärast lõunat on kõik manöövritest osavõtnud väeosad Palupera mõisa väljale koondatud ja algab suurim paraad, mis seni Eestis peetud. Paraadi võtab vastu riigivanem. Vägede defileerimine kestab ligikaudu poolteist tundi.

Külalised.

Külalistena viibisid manöövritel riigivanem J. Jaakson, sõjamin. kindr. Soots, töö-hoolekandemin. Kaarna, teedemin. Virma, riigikogu abiesimees Jürman, riigikoguliikmed Amberg, Laretei, Holberg, Schütz, välisriikide esitajad: Lattgallia diviisi ülem kindr. Berkis, Läti vägede juhataja staabiülem kol. Aire, Läti 7. jalgväe rügemendi ülem kol. Feickaus ja Läti sõjaväe esitaja Eestis kapt.

Tepfers; Soome sõjaväe esitaja maj. Hel-
singius. Poola sõjaväe esitaja asstaitja ltn.
Kintopf; Prantsuse sõjaväe esitaja maj.
Bonne; Inglise sõjaväe esitaja maj. Lloyd ja
Ameerika Ühisriikide sõjaväe esitaja maj.
Sweat ja kõigi suuremate Eesti ajalehtede toi-
metuste esitajad.

Kaitseliit manöövritel.

Kaitseliidu poolt võtsid manöövritest osa
kaitseliidu ülem kol. J. Roska, staabiülem kol-
leitn. J. Wende ja ligi kolmsada pealikut, et

võlgneb kaitseliit suurt tänu selle lahke vastu-
tuleku eest kaitseliitlastele.

**Otepää kaitsemaleva vannutamine, paraad ja
langenud sõdurite mälestussamba nurgakivi
panemine.**

Otepää manöövrite ajal, 20. sept., oli Otepääs
kaitsemaleva vannutamine, paraad ja langenud
sõdurite mälestussamba nurgakivi panemine.
Vannutamist toimetas kohalik õpetaja Lauri. Pa-
raadi võttis vastu riigivanem J. Jaakson teda
saatvate ministritega. Rongikäigus liiguti siis
kirikumäele, kus riigivanema poolt mälestus-

Otepää manöövrid.

Foto Akel.

Grupp kaitseliitlasi manöövritel.

tutvuneda uuemate võtetega sõjategevuse alal.
Kaitseliidu staap jagas pealikud kahte liiki —
nooremad ja vanemad. Nooremad pealikud ko-
mandeeriti otse rügementidesse ja nad tegid
kompaniidega kõik rännakud ja kogu lahingu-
tegevuse kaasa. Sealjuures ei tohtinud nad muid
liikumishahendeid tarvitada kui neid, mis sõdu-
ritelgi tarvitada olid. Vanemad pealikud võisid
aga igal pool manööverdavate vägede juhtimise
töoga. Kõigil osavõtjail jäi manöövritest väga
hea mulje; nähti ja õpiti palju uut ja huvitavat,
kusjuures tööd tehti tõsise andumusega ja hoo-
lega, et võimaldada kaitsevägega käsikäes tööta-
mist riigikaitse töös. Sõjaministeeriumile aga

samba nurgakivi panemist toimetati. Peeti rida
kõnesid, milles meele tuletati Otepää tähtsust
ajaloo käigus ja selle vastupidamist vallutamisel
võõraste võimude poolt. Vaimuliku talituse pi-
dasid õpetajad Lattik ja Lauri. Öhtul oli tule-
tõrjude saalis kaitseliitlaste piduõhtu, mis sisse
juhutati kaitseliidu ülema kol. J. Roska hoogsa
ja päevakohase kõnega.

Manöövrid ja kohalik rahvas.

Rahuldustundega peab tunnistama, et koha-
lik rahvas kõigiti sõjaväelastele vastu tuli. Hoo-
litseti võimalikult mugavate ulualuste eest, pa-
kuti toitu ja puuvilja, oldi kodukaitsjate vastu
lahke ja sõbralik. Elavalt jälgiti lahingu käiku,

tunti headmeelt, kui „oma poole“ mehed edukalt edasi tungisid, tunti kurvalt kaasa, kui lüüa saadi või koguni ajutiselt „surnuks“ tunnistati. Ihu ja hingega oldi asja juures.

Sõdurite vaim manöövritel.

Huvitusega võis jälgida, kuidas meie sõjamehed pea viimase sõdurini suurima innuga neile määratud ülesandeid püüdsid täita. Iga mees pakkus parimat, mis tal pakkuda oli. Püüti kõigi võimalustega vastasest ülekaalu saavutada, teda nii jõu kui kavalusega üle trumbata. Hoogsalt mindi lahingusse, silmad põlesid peas, kogu keha väljendas viimast mõtte- ja jõupingutust, kui

ainult need vead ja puudused üles, mis meie sõjatehnikas veel olemas. Neid märgitakse selleks, et neid kõrvaldada, et ikka lähemale jõuda täiu- sele. Sest meid on vähe ja seepärast peab igaüks meist kaaluma sama palju kui sada vastast.

Pidusöök.

Elva seltskonna daamid olid manöövritest osavõtjaile pritsimaja avaras saalis korraldanud pidulaua, kuhu mitme päeva tegevusest väsinud sõjamehi ühes nende külalistega pisut kosutust võtma paluti. Istutakse rohkelt kaetud laua taha ja lastakse endale hea maitsta. Peetakse hulk kõnesid, mis kõik, eriti just välismaade sõja-

Otepää manöövrid.

Foto Akel.

Raskekuulipilduja tegevuses.

asi ei „klappinud“, mindi vihale, suruti hambad tangi ja püüti uute abinõudega kaotust tasa teha. Olen kindlas veendumuses, et vaevalt päris lahingus suuremat õhinat tegutsemisel oleks võidud avaldada kui seda näidati Otepää manöövritel.

Manöövrite juhtide aruanded.

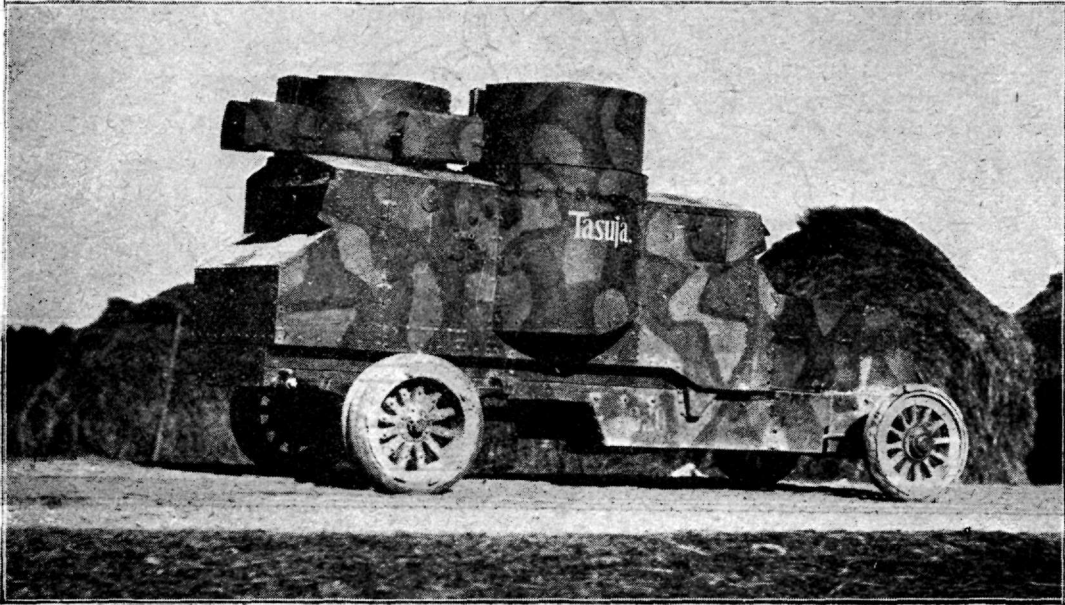
Pärast paraadi lõppu Paluperal koondati manöövritest osavõtjad Elva, kus pritsimaja jalutusruumis „poolte“ juhid oma tegevuse kohta aru andsid. Nii punaste juht kindr. Heinze kui ka siniste juht kindr. Pöder avaldas kokkuvõtlikult oma tegevusplaani ühes motiividega, mis neid ühele või teisele sammule olid sundinud. Lõpukokkuvõtte manöövritest teeb nende üldjuht kindr. Tõrvand, tänades kõiki osavõtjaid nende energilise töö eest. „Manöövritel“, lõpetab ta, „pole võitjat ega võidetut. Siin märgitakse

väeesitajate omad, manöövrite head kordaminekut rõhutavad, seda väsimatut tööd, mis on teinud manöövrite juhid ühes vahekohtunikkudega, ja seda kohusetruudust, millega kõik manöövritest osavõtjad oma ülesandeid täitsid. Teiste hulgas laseb sõjaminister kindr. Soots ka kaitseliitu kui sõjaväe nooremat venda elada. Talle vastab kaitseliidu nimel propaganda pealik Neggo, tänades selle vastutulelikkuse eest, mida nooremale vennale üles näidatud, teda manöövritest igakülgset osa võtta lastes, tähelepanu juhtides sellele ühisele tööle, millele mõlemad vennad end rakendanud, neile sõprussidemeile sõjaväe ja kaitseliidu vahel, mis manöövreid on aidanud veelgi süvendada ja kõvendada, ja lõpetades sõnadega:

„Eesti sõjavägi ja ta vaprad juhid elagu!“

Otepää manöövrid.

Foto Akel.

Soomusauto „Tasuja“ pealetungil.

Foto Akel.

Valvepost.

NAISTE OSA

Naine kaitseliidu loomis- ja korraldamistöös.

Helmi Jansen.

Meie kaitseliit oma praeguses loomisjärgus on võrreldav vormiga, millele tema loojad alles peavad andma sügavama ning tõsisema sisu. Täiesti selgusetu ja väljakujunematu aga on alles osa, mida peavad täitma kaitseliidu loomisel naised, ja sama väljakujunematu on ka küsimus, missugused ülesanded kaitseliidus jääksid naise täita ja missuguses ulatuses.

Seni on naine seisnud eemal aktiivsest väetenuksest, sõja puhul täites vaid mehe aset majapidamises, põllutöös, kaubanduses, võttes osa varustamis- ja sanitaartööst vabatahtliku tööjõuna. Rohkem kurioosumina tõsteti mõni aeg tagasi üles naiste sundusliku mobiliseerimise küsimus, mis jooksis niisamuti liiva. Kahju ainult, et see sündis küsimuse tõsisema käsitlemiseta.

Kui aga kaitseliit luuakse kodanikkude kasvatamiseks, kes, olles teadlikud sellest, mis neile on isamaa ja kodu, igal ajal valmis on välja astuma nende varade kaitseks, siis muidugi kuulub naisuguse kasutamise alla ka naine, sest pole mõeldav ega püsiv kodu, mis tugeneks ainult ühele seltskonna poolele. Järelikult peab naine ka võtma osa kaitseliidu enda loomis- ja organiseerimistööst, sest ka temal on küllalt ütelda isamaa ja kodu väärtusest mitte ainult naistele, vaid ka noortele ja meestele. See naiste osavõtt kaitseliidu organiseerimis- ja juhtimistööst on küsimus, mis kindlasti vajab mitmekülgset selgitust.

Meeste ja naiste koostöötamine seltskondlikudes organisatsioonides on teatava määrani jõudnud kujuneda kaunis traditsiooniliseks. Mit-

Rapla malevkonna Raiküla kompanii naiskaitseliitlased pärast vannutamist 11. okt. 1925.

Haapsalu II malevkonna Taebpla kompanii jalgratta sidekomando õppustel.

te, et naine oleks ei tea kui eemale tõrjutud igalt poolt. Vastupidi, tema tööjõud on olnud liigagi soovitatav ja vastuvõetav. Mustatöö tegijana, pidude korraldajana, rahakorrajana, mitmesuguste ettevõtete organiseerijana ja liikuma paneva jõuna on ta oma õlgadel kannud peaaegu terve bühsheti mõneski ettevõttes, mille juhtimise kohta temal endal aga pole ütlemist olnud eemal juhatusel.

Kaitseliidu enese suhtes pole veel täiesti ja selgelt välja kujunenud, kas ta on seltskondlik või sõjaväeline organisatsioon. Näib siiski, et ta ei või olla kumbki neist, olles ometi mõlemad. See näiline paradoksaalsus seletub kaitseliidu erilise laadiga. Olles vabatahtlik organisatsioon isamaa kaitseks, seega inimese väärtusliku tahte väljendus, ei või ta ometi kaotada oma sõjalist korraldust, kuna ta selleta ei täidaks oma otsustarvet. Kuid ühena kui ka teisena on tal tähtis kaasa tömmata ja ühendada kõiki seltskonna elavaid jõude ja neid rakendada võimalikult tulutoovamalt.

Naiste kaitseliidu tööle kaasatõmbamise puhul on meil palju räägitud Soome „Lotta Svärdi“ nimelise ühingu tegevusest ja sellest, et meie naiskaitseliit tuleks luua selle eeskujul, umbes samaulatusliku tegevuspiirkonnaga. See seisukoht ei ole leidnud meie teadlikkude naiste pooldamist. Elame Soomest õige tunduvalt erinevates oludes, täiesti erinevad on ka meie seltskondlikud vahekorrad, erinevatest tingimustest on välja kasvanud meie kaitseliit. Vastavalt peab ka meie kaitseliidu töö ja naiste osavõtt sellest saama korraldatud meie endi mõtlemise, tarviduste ja olude kohaselt.

Eesti organiseeritud naiste esitus, naisorganisatsioonide liidu juhatus, kelle poole kaitseliidu keskkorralduse poolt pöörati sooviavaldusega naiskaitseliidu põhikirja väljatöötamiseks, asus seisukohale, et naise osavõtt kaitseliidu tööst tuleks korraldada vastavalt Eesti teadliku naise

kohuse- ning vastutustundele ja tööjõule. Minnes välja sellest, leidis ta soovitavaks iseseisvate naisrühmade loomise „Kodukaitse ühingu“ nime all, põhikirjas lähemalt äratähendatud ülesannetega. Need rühmad arvati töötavat kontaktis kohalikkude kaitseliidu rühmadega, omavat oma ringkonna koondused ning esitused keskkorraldusele, mille korraldustele nad alluksid, alludes ühtlasi üldisele kaitseliidu keskkorraldusele. On üleliigne mainida, et puhtsõjalised asjad on jäänud täiesti väljapoole naiste prätensiooni, kuna naised on arvamisel, et need kuuluvad eriasjatundjate, mitte mees- või naisvõhikute kaasaraäkimisele. Suuremad kohustused ja vastutused, vastavalt sellele aga ka hääleõigus kaasaraäkimises juhtival kohal — on oma kohustes ning võimistest teadliku naise seisukoht.

Sellele seisukohale vastavalt kokkuseatud põhikiri on pidanud läbi elama mõningaid muudatusi, minnes läbi mitmesuguste kaitseliidu korraldusasutuste arvustuse. Nagu aga viimased teated lubavad otsustada, on siiski vastuvõtmist leidnud naiste poolt esitatud põhimõtteline seisukoht esituse asjus keskkorralduses. See loob tüve, millele võib rajada koostöö kaitseliidus. Missuguse kuju võtab see koostöötamine, on edas-

Eesti naised!
Teie, kui kodukaitse hing, nõudke meestelt, et nad viibimata telliksid „Kaitse Kodu!“.

pidi muidugi naiste endi poolt väljendatud algatus- ning teovõimest kui ka vastutulekust, mida avaldatakse nende õigustatud nõudmistele. Mitmesugustest ülesannetest aga, mis kaitseliidus naisele võiks jääda täita, on vast edaspidi mahti sõna võtta.

NOORTE ELV

Noorus ja kodukaitse.

Mart Raud.

Jõulukuu esimene päev, mis püsib meie viimaste veriohvrite keskendajana meil veel teravalt mälus, sundis meid meie kodus ja igapäevases elus mõndagi revideerimisele võtma. Ühemeelse arusaamisega veenduti omavaheliste vaatetervuste sumbutamise vajaduses, mille tulemusena valitsuse koalitsioon laienes üle kogu parlamendi. Uue innu ja eluga asuti kodukaitse mõtte tegelikule avardamisele kaitsevält, piirivalvelt ja politseilt kogu rahvale. Need on kaks hüve, mis pärandas meile esimese detsembri verine õppetund.

Meieaja kärsik vaim, see „ameerikalik kiirus“ elu tempos, mida mõnelt poolt otse teadlikult ja tahtlikult püütakse süvendada, ei lase nagu midagi enam normaalses rahus ja harilikes tingimuses lõpuliku valmimiseni areneda. Tundub sageli, et miski ei saavuta enam oma loomulikku iga, sest enne selle saabumist on ajavaimul tuua alati midagi uut, mis oma uuduse tõttu rohkem meelivaldav, võimsamini kütkestav ja haarab kogu tähelepanu ning huvi enesele; endine peab jääma, vaevalt ehk õitsenuna, alles rohelisena ja vilja veel kandmata — unarusse. Seda pole meil küll põhjust veel öelda eelpool nimetatud esimese detsembri öölt verhinna eest lunastatud hüvede puhul. Vähemalt meie kodukaitse mõtte avardamise kohta mitte, kuigi esimesena nimetatud — ühemeelsust meie juhtide valitsemistöös, on olnud ähvardamas juba mitu hädaohtlikku silmapilku.

Aga meie siht olgu tagandada ajavaimu kärsitust vähemalt eluküsimusiski meie endi tahtele alluvaks. Ja selleks on üks abinõudest — teadlikkus hädaohust. Ning sellepärast ärgem üldse arvestagem oma kodukaitse küsimusist kõneldes ja selles vallas tegutsedes a j a g a, või kui,

siis selle utoopilise õnnepäevani ulatavaga, mil rahvaste rahu absoluutselt kindlustatud, sõda ja selle võimalus — õudne mineviku müüt. Järelikult: süvendagem kodukaitse mõtte ka tulevikku, sest see pole ainult tänase ega homse küsimus.

Üks esimesi ja tööstuslikumaid võimalusi kodukaitse mõtte avardamiseks tuleviku suunas oleks kindlasti selle lähestamine noorusele. On ju ometi selgest selgem, et praegu meheene ja tegutsev põlvkord maad peab andma järgnevale, kes asub alustatud tööd edasi viima. Ja kui uskuda, et meie rahvas oma ajaloolises nooruses on eduteed käiv, oma kulminatsioonile pikka alles liginev, siis peame ka uskuma, et järgnevad põlved ühe suure

Eesti noorsugu!

Sina kui Eesti lootusriikas tulevik pead alati lugema „Kaitse Kodu!“.

ma innuga eelkäijailt pärandatud kohustusi edasi kannavad. Ja iga samm, mis astutud meie nüüdise nooruse kasvatuse teel, omab praegu juba meie tulevikuedu kindlustuse mõttes suure tähtsuse. Veel kord: lähestada kodukaitse mõtte noorusele — see on üks meie vajalikumaid ja vastutusrikkamaid ülesandeid.

Ent kuidas seda teha? Milliseid teid käia sellele ülevale sihile jõudmiseks? Üksikasjuni küüniv vastus sellele ei kuulu käesolevate ridade piiridesse, mis ei taha rohkem kui küsimust ainult liikvele lükata, selle põhjalikku käsitlust ainult põhjustada. On ju see küsimus omalt ilmet selleks liiga õrn, vastutusriikas ja paljukohustav, et seda otsustada tahta ning

vastata püüda ainsa suleviipega. Kuid siiski lubatagu siinkohal puudutada mõningaid üldjooni. Käesoleva autor on kaugel sellest, et kodukaitse küsimuse noorusele lähestamise vajadusest kõneldes nõuaks meie mudilastele plekkmööku, puupüsse ja muud sarnast. Hoopis selle vastu: need pole kuigi soovitatavad mänguasjad ja tulevad omal ajal niikuinii. Ja üldse — relva hästi õpitud käsitlemine ja selle põhjalik tundmine ei ole veel kõik, mida vaja meie rahvuslikuks enesekaitseks selle sõna laiemas mõttes. Pole kõik ka

lik kodaniku mõistusjõud, kui ta kantud tõsistest tõetunnetest, on kogu rahva ja riigi õnne- ja eduteede silutajaks, kõikide ühiskonna eluavalduste edasiviijaks. Selles kätkib rahvuslikus ja riiklikus mõttes kõik. Kuid missugustest sugemetest koosneb siis õieti see jõud? Selle jõu algsugemed peavad nii öelda juba olemas olema. Võtta neid pole kusagilt, kunstlikult kasvatada neid on võimatu. Meil on nad olemas. On olemas juba rahva hinges, selle iseloomus. On olemas meie mineviku vaevastel teedel, meie ajaloo veriniisketel

Foto K. Kriibi ja Ko.

Lügenuse malevkond.

siis mitte, kui nimetaksime enesekaitseks ainult tegelikku, s. o. sõjalist võitlust. Iseenesest ei kaitse ju relv kedagi, relv vajab käsitlejat, saab võitlusteguriks alles koos isikuga — mida võimsamaga füüsiliselt ja arenenumaga vaimliselt — seda võimsamaks. Tegelikku võitlust peab kandma terve mõistus.

Ja see terve mõistus on omalt ilmet ulatuslikumgi, seda jätkub rohkemaks ja alalisemaks kui sõja edu kindlustavaks teguriks. Terve ja tugev rahvuslik ja riik-

lehekülgedel. Ja kui meil õpetajad, kes sageli ise kaitseliitu kuuluvaina tegelikuks kodukaitseks valvel, vanemad ja kõik, kellel kasvatustööga nii või teisiti tegemist, arvestaksid ja kõik oma jõu rakendaksid selleks, et meie rahvuslikku tõevaimu religioonina sisendada meil kasvava nooruse hinge, siis oleks see kindlaimaks pandiks meie ilusamale tulevikule. Siis oleksime oma kodukaitse suure mõtte noorusele lähestamises vähemalt üldsuunaliselt õigel teel.

Kaitseliitlased-tellimisvastuvõtjad!

Saatke tellimised kaks korda kuus, hiljemalt igaks 12. ja 27. kuupäevaks ühes vastava rahasummaga otsekohe „Kaitse Kodu!“ talituse, Tallinn, Pikk tän. 2 ja mitte „Kaitse Kodu!“ toimetusse Tallinn, Kaarli tän. 8.

„Kaitse Kodu!“ Nr. 1 kaasaantud

tellimiskaartide saatjatele

tuletame meele, et nende tellimine ainult siis täidetakse, kui tellimisele vastav summa talitusele kätte on jõudnud.

Saaremaa mäss.

Isiklised mälestused ja elamused.

V. Neggo.

Keskpäeva paiku lähenesin Laimjala vallamaja juures asuvale Kuke kõrtsile, kui äkki üks ratsanik vastu kihutab ja mind peatada käsib.

Oletades, et lipn. Johanson korralduse on teinud liikumist maanteel seisma panna ja et ratsanik mind mitte tundes arvab selle korralduse ka minu kohta maksvat, hüüan talle, hobust peatamata:

„Olen Saaremaa komissar.“

„Tean küll! Aga pidage kohe kinni!“ karjub ta rataste vurina sekka.

Sõnadega: „Noh, mis siis lahti on?“ peatan hobuse.

„Mis siis lahti on?! Noh, kas te siis ise ei kuule? Sõidate ju otse kuulide alla!“ kurjustab ratsanik.

Ning tõepoolest, niipea kui lõpeb rataste müdin külmanud maanteel, kuulduvad ümberringi püssipaugud. Nüüd taipan, milles asi. Mõlemal pool maanteed, põldudel ja karjamaal roomavad meie omad edasi ühe metsatuka ja Laimjala vallamaja poole, kust mässulised neid hoogsalt tulistavad. Kuke kõrtsi taga varjul asub sanitaarlendsalk ja telefonistid askeldavad telefonitraatide kallal.

Ronin vankrilt, käänan hobuse ümber, seon ohjad vankri korja külge ja annan ruunale piitsaga tugeva hoobi, nii et ta ilusas traavis juhita tuldud teed Kuresaare poole tagasi hakkab sörkima; siis lahkun ka mina lagedalt maanteelt, vaenlase kuulide eest varju otsides.

Vahepeal arenu sündmuste käik.

Lipnik Johanson oli oma salga kahte ossa jaganud. Suurem osa, üle kolmekümne mehe, tungis otsejoones vaenlasele kallale. Teine osa, kooliõpilased, oma õpetajate, ohv. V. Sild'i ja allohv. A. Paasi juhatusel oli käsu saanud metsa mööda vaenlase Laimjala mõisa rehes ja vallamajas asuvale paremale tiivale külje pealt kallale tungida ja vallamaja ära võtta.

Juba paistavadki metsaserval kiviaia tagant õpilaste hallid sinelid ja äkki hakkavad sealt kuulid ehmunud vaenlaste ridadesse lendama.

„Hurraa! Poisid, anname neile!“ Nagu maruhoog sööstvad gümnaasistid üle kiviaia ja tormavad Laimjala rehe taga peidus olijaile mässulistele kallale. Need ei ole veel suutnud esimesest ehmatusest toibuda ja pistavad punuma, kusjuures neid meie maantee ääres asuv suurem

salk veel omakord tule alla võtab.

Mõisa rehi on õpilaste käes. Nagu indiaanlased sõjakäigul koguvad nad rehe varjule kokku ja peavad sõjanõu. Vehitakse kätega, askeldatakse, kuid mõne aja pärast näivad kõik ühisele arvamisele tulnud olevat, sest salk valgub laiali ja kaob pöösaste ja kiviaedade taha.

Möödub mõni minut ja jällegi avavad õpilased marulise tule, kuid nüüd juba vallamaja pihta. Lipn. Johanson kasutab momenti ja avab ka teisest küljest vallamaja sihis tule. Jällegi kostab „hurraa!“ ja kahelt poolt algab tormijooks vallamaja peale. Mässajad põgenevad; ka vallamaja on nüüd juba meie oma.

Siit jätkatakse kallaletungi juba metsatuka sihis, milles vaenlane end hästi varjul olles visalt kaitseb. Kuid midagi ei aita. Meie meestel on juba kord hoog sees ja mõne aja pärast on mässajad ka mestast välja pekstud.

Tagajärjed on rõomustavad. Laimjalast ja ümbruskonnast on mässajad välja löödud, kuigi neid mitu korda rohkem oli kui meie omi. Kuresaare meeskonnas ei leidu ühtki haavatut, kuna vastane mitu meest surnutena ja haavatutena on kaotanud, on võetud üksteistkümme vangid ja vähesel arvul sõjariistu ja -moona.

Vangid tuuakse Kuke kõrtsi juure. Ühel neist on kuul lõuast läbi tunginud, kuna teised on veata. Enamasti noored mehed, ainult mõni vanem hulgas. Eriti puutub silma üks noor paariteistkümne aastane relvatu poisike, kes haavatud vangid, kõrge kasvuga ja tugeva kehaehitusega kolmekümneaastase mehe, käsivarrest kramplikult kinni hoiab.

Pärast seda, kui haavatule dr. Martinsoni poolt esimene abi antud, alustan ülekuulamist.

„Kust pärit?“ — Mõned Uuemõisast, mõned Muhust ja Maasist.

„Miks mässama hakkasite?“ — „Me pole mässama hakanud.“

Narva malevlased!

Teie aastapäeva puhul leidub järgmises „Kaitse Kodu!“ Nr. 3 teile eriliselt palju huvitavat.

„Aga miks siis kodunt välja tulite ja meile tuld andma hakkasite?“ — „Meid ähvardati tappa, kui me välja ei tule ja mässust osa ei võta; mitu püssiga meest tulid tallu, käskisid leivakotid nädalase moonaga ligi võtta, andsid püssid kätte ja käskisid teistega ühes marssida ja, kui võitlusse astumine, tuld anda. Mis pidime tegema, ähvardasid ju tappa, kui sõna ei kuule. Läksime siis kaasa.“

„Kes need olid, kes teid vägivaldselt välja käsutasid?“ — „Me neid ei tunnud, olid võõrad mehed. Ütlesid, et oleme mo-

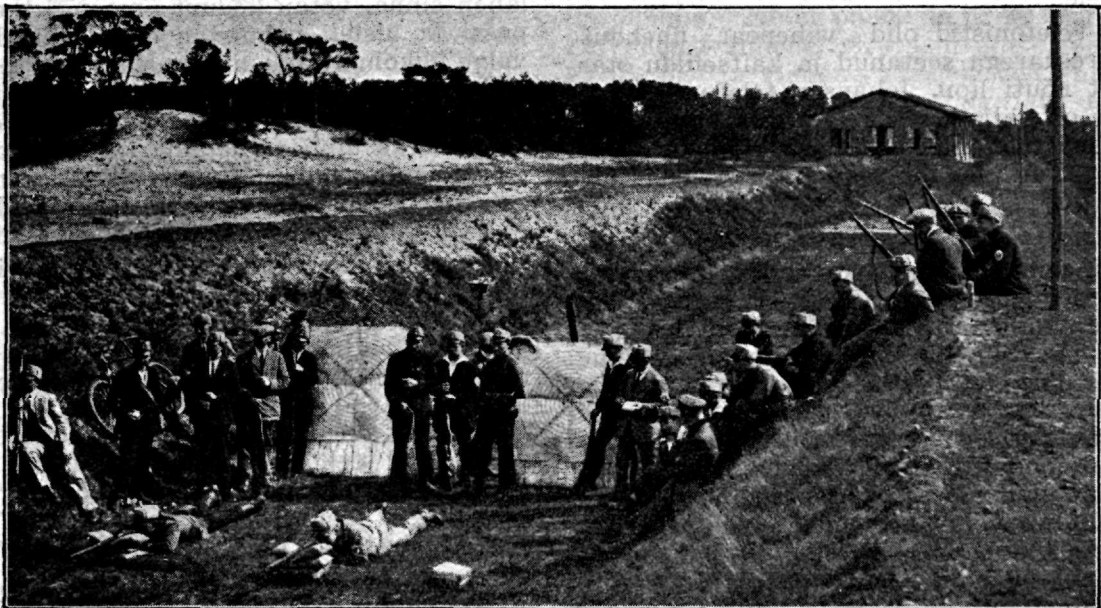
„Aga miks siis sina, väike poisike, mässuliste hulgas viibid?“ pööran küsimisega väikese mehe poole. „Egas ometi sind sunniviisil ei mobiliseeritud?“

„Ei,“ vastas küsitud asemel haavatud vang, „see on minu vend, ta ei tahtnud minust lahkuda, jooksis kaasa, lamas mu kõrval tule all, pühkis mul vere palgest ja andis end ühes minuga vangi.“ Ja hellalt silitas kõneleja käsi poisikese pead.

„Oled tragi poiss, võid koju minna,“ teatan poisikesele.

„Ei, ärge saatke mind ära, tahan ven-

Foto Uudis.

Pärnu maleva rühm laskeharjutustel.

biliseeritud, ja näitasid meile mobilisatsioonikäsu ette, mis kandis „Saaremaa sotsialistlike töörahva liidu“ allkirja.“

„Aga mis need mehed kõnelesid, mis otstarbeks nad teid mobiliseerisid ja mis kavatsused neil olid?“ — „Rääkisid, et Eestis valitseb praegu parunite valitsus, et peame selle kukutama ja Eesti valitsuse valitsema panema. Kõige pealt olevat aga vaja Kuresaare ära võtta ja Saaremaal kõik mõisnikud ja nende käsilased tappa.“

„Kas teid on palju?“ — „On ikka hea hulk, võib olla tuhat, võib olla ka rohkem. Aga kõigil pole püsse ja salgad on korraldamatud.“

„Kas võtsite Muhus asetleidnud tapmisest osa?“ — „Ei, me pole tapmiste ajal Kuivastes olnud, meid aeti kodunt välja.“

na juure jääda!“ palub poiss ärdalt ja surub venna tugeva käe vastu südant.

„Hea küll, võid jääda.“

Rõõmus, tänulik pilk mõlema venna silmist avaldab mulle, et olen õieti otsustanud.

Kogu õhtu tundsin südamest headmeelt nende kahe vaatlemisel.

Vanem — suur ja tugev nagu tamm — muretses kogu aja valutava haava peale vaatamata õrnalt noorema heaoleku eest, valmistas talle peatusel Sakla külas õlgedest pehme aseme, kandis teda teel isegi lühikese aja oma laial turjal, noorem — kõhn ja väetike — silitas vanema peasidet, lükkas paremad söögipalad venna-le. Õhtul asetas ta oma pea venna kaenlasse ning jäi nagu laps ema sülle magama. Nii nägin neid viimast korda...

Pärast vangide ülekuulamist teatas

mulle lipn. Johanson, et luureandmete järelle vaenlase jõud mõlemal pool maanteed edasi olevat tungimas, et meid ümber haarata. Otsustasime siis kättevõidetud positsioonilt lahkuda ja Sakla küläni taganeda.

Algas teekond tagasi Kuresaare sihis. Kui Sakla külla jõudsime (27 klm. linnast), oli juba täiesti pime. Panime ümber küla vahipostid välja ja jaotasime mehed taludesse. Igas talus pidi öö jooksul üks mees alati valvel olema.

Kuna mehed päeva läbi söömata olid olnud, algas nüüd üldine söögivalmistamine. Tapeti kaks lammast ja pajad pandi tulele.

Telefonistid olid vahepeal ühenduse Kuresaarega soetanud ja kaitseliidu staabist nõuti lipn. Johanson telefoni juure. See oli väljaaparaat ja asus keset küla seisva telefoniposti juures. Läksin kaasa, sest Johanson ei saanud ju kõnelda.

Kuresaarest päriti aru päeva sündmuste ja meie kavatsuste kohta.

Saanud ma seisukorra üle aru annud, teatati Kuresaarest veel, et seni Tallinnast, kuhu mitu telegrammi nii Kuivaste kui ka Hiiumaa liini kaudu oli saadetud, veel ühtki vastust ei olevat saadud. Puudusid isegi Tallinna telegraafiameti harilikud vastused telegrammi kättesaamise kohta, mispärast kahtlus tekkis, et kõik ühendused mässajate poolt on rikutud ja Tallinnas vähematki meie ohtlikust seisukorrast ei teata.

See oli halb teade.

Rändasime tagasi oma tallu ja asusime kõiki ohvitseri kokku kutsudes talu tagakambri nõu pidama.

Oli selge, et Tallinnasse, maksku mis maksab, Saaremaal asetleidnud sündmust teateid peab andma. Aga kuidas?

Viimaks jõudsime otsusele, et tuleb keegi isiklikult üle Hiiumaa Haapsalusse saata, kust juba teateid telegraafiteel edasi võib anda.

Aga selleks oli vaja jala ligikaudu 70 klm. ära käia, sellest hulk maad — merejääd mööda — ja vaenlaste vahelt tundmatult läbi pügeda. Kahtlane lugu, sest igalpool võis kohata vaenlase salku, liikumine merel pidi sündima öösel, sest arvatavasti valvati randa.

Aga olgu, sellest pidi üle saadama. Tekkis uus küsimus: Kes läheb?

Tõsiste nägudega vaatame üksteisele otsa, keegi ei julge teise peale seda ohtlikku ülesannet veeretada.

Ei, nii ei lähe. Sunniviisil ei saa keda-

gi saata. „Kes oleks nõus vabatahtlikult minema?“ küsin koosolijailt.

Vaikus.

Viimaks teatab, nüüd juba vabadussõja ohvrite hulka kuuluv Karl Paas, et on valmis minema, üks asi ainult tegevat talle muret — tal olevat haiged jalad, ta olevat aasta tagasi haigete jalgade pärast isegi väeteenistusest täiesti vabastatud — selle ülesande täitmisel olevat aga see suureks paheks.

„Ei, sina ei lähe, see oleks hullumeelus,“ tähendab Valjala kaitseliidu ülem leitn. Michelson, „mina lähen. Minu kodukoht asub siit mõne kilomeetri kaugusel, lähen sinna, võtan kodunt moonu, kompasi ja uisud, valmistan endale linadest valge ülikonna ja asun Jumala abiga teele. Valmistage mulle igaks juhtumiseks üks tõendav dokument kaasa, sest pean end talumeheks ümber riietama, ja võib olla ei usta mind muidu Haapsalus. Ärge muretsege, küllap ma selle juba nii peidan, et seda vangistamise korral keegi ei leia.“

Surume Michelsonil kätt ja soovime talle õnne ja osavust enda peale võetud ohtliku ülesande teostamisel.

Peagi on nõutud dokument valmis ja meie südamlikumatest soovidest saadetu- na asub vapper kaitseliitlane teele. —

Istume alles koos ja vahetame mõtteid Michelsoni teekonna kordamineku üle, kui äkki üks prantsatades lahti pörkab ja hiiglakogu, üleni verine, palja peaga ja verest nõretavat tääki vasakus käes hoides meie keskele sööstab.

Ehmatades pörkume tagasi: Mis on? Kes see on? — kostavad hüüded.

„Aga ma näitasin neile kuraditele! Või arvasid minust jagu saavat! — Noh, olgu aga peale!“ hüüab verine hiiglane tääki ähvardavalt keerutades.

Esimesest ehmatusest toibudes tunneme ootamata külalises kaitseliitlase, all-ohvitseri Sepa ära.

„Noh, mis sinuga siis on juhtunud?“

„Aga nad said! Niisugused saatana- nahad!“ kurjustab hiiglane uuesti.

„Noh, räägi ometi mõistlikult, kes said, kus sa olid?“

„Tõnija külas olin?“

„Aga mis seal siis juhtus? Oled ju üleni verine.“

„Tappa tahtsid! Aga ma neile näitasin!“ — Aru saades, et me nõnda kuidagi edasi ei jõua, ja vahepeal pisut rahulikumaks muutudes, hakkas haavatu viimaks järjekorras jutustama:

„Vaadake, teate ju ise, et Tõnijas palju punaseid. Noh, tahtsin siis vaadata,

Pildimõistatus.

Gori joon.

Kes konfiskeeris ühes tundmatu „isamakaitsejate“ kuulutuslehega kaitseliidu ajakirja „Kaitse Kodu“ nr. 1?

mis nad teevad. Lahkusin oma salgast ja hiilisin külla. Oli päise päev. Jõudsin nägematult tuttava mehe taluni ja läksin sisse. Tont teab, kus need punased võisid olla, et kedagi polnud näha. Noh, tuttava juure saades selgus, et pidasid kuski naabritalus koosolekut. Ilus. Pidagu aga koosolekut, seda parem, pääsen nägematult jälle minema. Aga äkki tundus kõht nagu tühjavõitu. Ütlen siis tuttavale, et anna süüa, kõht päris hele. See kohe nõus, ja mõne minuti pärast olen püssi nurka pannud ja vorbin mehe moodi tanguputru hapupiimaga. Olen parajasti mehisemas helpimises, kui äkki tuttav hüüab, et keegi vahtis aknast sisse. Las' vahib! äigan vastu ja pistan parajasti tubli lusikatäie putru suhu, kui äkki kojast kobisemist kuuldu. Kurat, tulevad! ähib tuttav. Jätan söömise pooleli ja kargan nurgast püssi haarates akna juure. Kurat, see kahekordne ja igavesti naeltega kinni torgitud. Noh, mis nüüd?! Pole muud teed kui uks. Kui uks, siis uks. Sööstan ukse juure ja kisun selle lahti. Kõlab pauk ja kuul lendab paremast käemarjast läbi. Püss kukub maha. Vaatan, kojast neli meest. Sööstan nende keskele ja tahan lahtisest uksest minema pageda, kui viies sellest sisse astub ja ukse kinni tõmbab. Noh, algas nüüd aga heitlus poolpimedas eeskojas. Kõik, kuradid, minu kallale, aga minul ainult vasak käsi. Parema moka.

Noh, polnud suuremat viga. Võtsin vasakuga ühe kõrist kinni ja virutasin ta vastu seinale, nii et kondid ragisesid; teisele virutasin jalaga kõhtu. See juba nii kergeti oma kõhuvalust lahti ei saa. Kuid nüüd ägas üks neist mulle pussiga pähe ja tõmbas mul silmakulmu lõhki. Veri jooksis silmi ja takistas nägemist. Aga ägas ma sellepärast alla ei annud. Tahtsin parajasti ühele äiata, kui kolmekesi mu ümber kinni hakkasid, ja kuna ma ühe jaluslamava üle komistasin, kõik pikali jooksis silmi ja takistas nägemist. Aga siis sattus vöörippuva täägi pära mulle pihku, kangutasin selle tupest välja ja virutasin ühele täägiga külje sisse. See pistis oigama. Nüüd puistasin kaks ülejäänut endast eemale, virutasin ühele täägiga üle näo ja viimane, kellele vist hirmnaha vahele tükis, laskis jalga abi otsima. Hüüdsin veel sõbramehele — aitäh! ja jumalaga! ja pistsin punuma. Kui üle põllu läheda metsa poole jooksin, kõlasid seljatagant püssipaugud ja üks kuul vihises läbi kuuehõlma, teine kriimustas pisut pead. Sain õnnelikult metsa. Tammusin päris rahuliku sörki ja tõmbasin pisut hinge tagasi, kui põõsa tagant välja joostes otse punaste salga peale sattusin. Käanasin kõrvale põõsastesse. Aga mind oli nähtud. Kõlasid paugud ja algas uus klapperjaht. Ühel mehel oli õnnetus mulle teele ette sattuda. Ei saanud mees piuksatadagi, nii oligi ta juba maas. Ja edasi kestis jaht. Aga kätte nad mind ikkagi ei saanud. Hakkas pimedaks minema. Ma ei teadnud enam täpselt, kus olen. Hulkusin mõne aja metsa ringi, kuni viimaks teele sattusin, mis metsast välja viis, ja siin ma nüüd olen.“

Pikast jutustusest väsinuna istus ta voodi servale ja verine täak veeres maha. Saatsime ta arsti juure, kes ta haavad, mis kõik kergelt laadi olid, kinni sidus. Peagi istus ta päris rõõmsas meeleolus meie keskel.

Valmistame end juba mõttes mõnusale lambaliha söömisele, kui üks poisike tuppa astub ja Johansonile kirja annab.

Johanson avab kirja. See on tema õemehelt, kes Sakla mõisas valitsejaks.

Õemees teatab, et peame valvel olema, küla olevat punastest piiratud, kes meid öösel kõiki kavatsevat noddida. Külas endas olevat punastel abimehi, kes peale tungimise ajal külas segadust peavad sünnitama. Need abilised asuvad selles ja selles talus ja nende nimed on need ja need. Eriti kardetav on seiskord sellepärast, et meil mehed paarikaupa talu-

Kaitseliit ja meie parteipoliitika.

Gori joon.

„Tule lõõ sekka!“

„Ärge kiskuge mind erakondade vahelisse lõõ-
mingusse — me ehitame riiki teist viisi!“

des laiali asuvat ja päevasest tööst väsi-
nud olevat. Vaja olevat vähemalt neid
hoiatada ja koonduda.

Johanson tutvustab meid kirja sisuga,
siis hakkame nõu pidama. Viimaks jõua-
me otsusele, et kui kirjas tähendatud me-
hed kinni saame nabida, siis hommikuni
külla edasi võiksime jääda, sest äärmiselt
väsinud mehi magamata uuesti välja aja-
da ja teele asuda oleks raske.

Jaotame siis osad ja piirame kirjas
nimetatud talud. Neli meest langevad
meie kätte, kuid peameest ei ole nende
hulgas.

Väljas kõlab pauk ja üks tunnimees-
test ruttab meile teatama, et keegi jalg-
rattal temast mööda Orrissaare poole ki-
hutanud. Ta saatnud rattasõitjale peale
hoiatavat hüüet küll kuuli järele, ei ole-
vat aga pimeduses tabanud.

Nii siis, peamees oli õnnelikult pääs-
nud.

Mis nüüd? —

Peame uuesti nõu ja otsustame väsi-
muse peale vaatamata siiski kohe teele
asuda, sest põgenenud punane ässitab
kindlasti piirajaid meie kallale ja viie-
kümne mehega ja viieteistkümne vangiga
on ikkagi liig kardetav selles pilkses pi-
meduses külla jääda, kus peale kinnivõe-
tute veel teisigi vaenlasi võib leiduda. Siis
on juba seisukord lagedal väljal ja enam-

vähem ühes kambas palju soodsam, kuigi
väsinud mehed unerahuta jäävad.

Otsustatud, tehtud. Rakendame hobu-
sed regede ette, võtame keedetud lambad
kaasa, ja öösel kella ühe paiku liigub meie
väesalk juba jällegi maanteel Kuresaare
sihis, luurajad ees ja mõlemal pool maan-
teed.

Oleme liikunud umbes kuus kilomeet-
rit ja peatume pisut Kangruselja lähedal.
Äkki hakkavad vasakul pool maanteed
püssid ragisema, kuid vaikivad juba õige
pea järele.

Meie luurajatel oli metsas väike kok-
kupõrge punastega olnud.

Otsustame veel rohkem tagasi minna
ja Masa kõrtsi juures, (15 klm. Kuresaa-
rest), uuele positsioonile asuda, sest näib,
et vaenlane, kelle arv võrratu palju suu-
rem, meid ümber haarata püüab, et meid
siis lõpulikult kahjutuks teha. Seda aga
ei tohi lasta sündida, sest Kuresaare lin-
nal on kaitsjaid vähe.

Hommikuks jõuame Masa kõrtsi
juure.

Juba kaugelt puutub rõõmustav vaade
silmi: aurav supikatel! Kuresaar-
lased on meie väikese kümnemehelise
salga värsked mehi juure saatnud ja tont
teab kust väljakougitud supikatla.

Heledal päikesepaistel ja soojal supil
on ütle mata hea mõju. Lõbusalt naerdes
ja üksteisele ja eriti uutele, värskeltul-
nuile, püssirohtu veel mitte haistnuile,
oma kangelastegudest hirmu- ja õudus-
lugusid pajatades lastakse endale soe toit
hea maitsta.

Kuresaares on soovi avaldatud, et sõi-
daksin sinna. Lasen oma, meie küüdi-
meeste poolt ühes vankriga kinni püütud
ruuna aiste vahele rakendada ja hakkam
teele asuma.

Dr. Martinsoni soovitusel kutsun meie
Tõnajaküla kangelase ühes sõitma, et teda
haigemaija paigutada. Aga, kus see?! Ei
milgi tingimisel ei taha ta haigemaija
minna. Tema olevat ju päris terve ja uh-
kelt kõmbib ta teda imetlevate uute sõja-
meeste, kollanokkade, keskel edasi-tagasi.

Mis teha, peab kavaluse appi võtma.
Seletan meie vahvale allohvitserile, et mi-

Kaitseliitlane!

**Kul Sa üks! ei jõua tel-
lida „Kaitse Kodu“, siis
telli ta mõne teisega koos.**

na üksinda ei julgevat Kuresaare sõita, tulgu kaitsjana kaasa. See mõjub. Mees ronib vankrile ja asetab püssi põlvede vahele, valmis olles mind viimase hingetõmbuseni kaitsma. Võtan ohjad pihku ja mahajääjaile head edu soovides alustan oma ühekäega kaitsjaga teed Kuresaare poole.

Peagi peidab tihe mets meie pilkude eest lipn. Johanson oma meestega, elava laagrielu, hirmujutte pajatavad veteraanid, tähelepanelikult kuulajad ja end piisut kindlusega tundvad „kollanokad“ ja aurava supikatla.“ —

(Lõpp järgneb.)

Vampiir.

R. Tobien'i jutustus Balkanilt.

Tõlkinud L. K

Hilissügisene külm hommikune udu hiilis halli viirastusena läbi kitsaste Adrianopoli tänavate. Vormitute tompudena tõusis ta Tuudsha jõesängist ja levis värskendavast idatuulest aetuna üle Ildyrymi eeslinna, mille tänavailt tume tümin kostis. Kuuldusid jalgvæe ühtlased sammud, sõitvate kahurite põrin ja üksikud komandohüüded.

Diplomaatial ei läinud korda lahutada sellesse Euroopa äiksenurka kogunud sõjapilvi. Järeлкаaluvamate isikute manitsevad hääled sumbusid tähelepanuäratamatult märatseva poolmetsiku massi sõjakissa ja piiril tegid juba relvad oma hävitavat tööd.

Ühe öömaja pimeduses haigutavast väravast astus vanaldane mees välja; ta vaatas uurivalt igasse külge, tõmbas siis taskust sinise prilli ja varjas selle taha oma tardunud pilguga silmad, millest teine nähtavasti kunstlik oli. Mees sammus mööda konarlist sõiduteed südalinna poole.

„Ainult tahtmist,“ sosistas ta endamisi, „suurt tahtmist ja jõudu peab olema, et õnne oma teenistusse sundida.“ Ta tõmbas halli sonimütsi näkku, surus käed oma naruselt-elegantse mantli kulunud taskutesse ja pööris laiale uulitsale, mida mööda sõjaväesalgad põhjapoole sammusid. Sünge pilguga silmitsesid möödaratsutavad ohvitserid vastutulijat ja vahetevahel ulatus marssivaist ridadest sõna „giaur“, uskmatu! edasirühkiva mehe kõrvu.

Seepeale tähelepanu pöörmata jatkas mees oma teekonda, kuni ta karmi välimusega kindlussarnase hoone, komandantuuri, ette jõudis, mille ees kahekordne vahipost valvel seisis. Parajasti avanes selle tiibuks ja uulitsale valgus möökade tärinal arvurikas salkkond vaidlevaid Türgi ohvitseride igasugustest väeliikidest. Nad lahkusid mitmesse külge, ainult üks

musta habemega jalgväekapten jäi ukseavausele peatuma ja kutsus tundmatu käskiva käeviipega maija.

„Kas teie olete see mees, kes staabiülemaga rääkida soovib?“ küsis ohvitser kõhklevalt lähenejalt lahkusetult.

Võõras andis Prantsuse keeles jaatava vastuse; kapten käskis tal endale järgneda ja juhtis ta laiast kivitrepist üles tuppa, mille ukse ta enese taga lukutas.

Kehakas, lüheldase kasvuga staabiülem Nouri Abdullah pascha astus kärmel sammul sügavast aknatühemest, kus ta otomaanil oli lebanud, sisseastujale vastu.

„Soo, või siis teie olete see mees, kes meile Shipka kindlustuse saladusi tahab ära anda?“ tervitas ta võõrast, kusjuures umbuskliku üllatuse ilme ta näole kerkis. „Kes te olete?“ — „Kust tulete?“

„Liig palju küsimusi korraga, pascha,“ vastas tundmatu süngelt naeratades, „mida oma kirjas lubasin, seda ma pean; mis mu nimi, pole tähtis. Kuna aga teiega kõnelen Prantsuse keeles, siis oletate müdugi, et olen prantslane; hüva, nimetan end siis Landois'ks. Põhjus, miks ette võtan ohtliku ülesande täitmise, on see, et vajan raha — palju raha. Ning, lõpuks on mul ju kaotada ainult mu pea, mille juuksekäharaid karm elurusikas juba amugi hakanud karvustama. Nii siis, pascha, teen teile ettepaneku: täpselt kolme nädala pärast esitan teile päevapildid kindlustustest Gabrovost kuni Kazanlikini, mille eest ümmarguselt viiskümmend tuhat piastrit kullas tasuks nõuan. — Teadagi, et tähendatud 1877. aastal ehitatud kindlustused nüüd uuematele nõuetele vastavalt ümber on ehitatud, samuti on ju selge, et just see osa mäekitsusest on võtmeks Bulgaariasse, järelikult peaksite uuendusi täpselt tundma, kui pealetungimist tahate alata.“

Pascha noogutas nõus olles pead, astus siis laua juure ja avas maakaardi.

„Hüva,“ lausus ta, sõrme mööda kirjut kaarti libistades, „kindlustusi lõunapool Kazanliki tunneme suuremalt jaolt; nüüd oleks meil tähtis, et saaksime täpseid teateid uuestiehitatud fortide tugevuse ja sõjaväe arvu kohta idapool Jantrast. Kui teie teated meid ses suhtes rahuldavad, siis saate esialgselt kakskümmend tuhat piastrit. Eriti tähtsad on aga meile kindlustused Gabrovo ja Rudново vahel, kus kõrgele mäekitsusele uued fordid on ehitatud. Kui te meile teie enda poolt määratud tähtjaks usaldusväärilisi teateid ja ülesvõtteid toote, siis tasutakse teile puuduvad kolmkümmend tuhat piastrit.“

„Olen nõus, pascha,“ vastas Landois, „ning et teie arvamisele ei tuleks, nagu kavatseksin teilt käsiraha välja nuruda, kuigi see muidu harilikult on viisiks, rõhutan sellega, et ma enne kokkulepitud summat nõudma ei tule, kui teile terve kogutud materjali korruga üle võin anda. See sünnib kolme nädala pärast Mustafa jaamas, kust teile telegraafiteel teate saadan, niipea kui sinna olen jõudnud. Siit reisin mereteed üle Stambuli Küstendshesse ja sealt Bukaresti, kust oma tegevust alustada kavatsen. Kui teil peaks vaja olema mulle uusi korraldusi anda, siis palun need Michael Pradescu nimele, Ronoskaja 14, saata.“

Pascha viipel märkis musta habemega kapten aadressi üles ja saatis salakuulaja välisukseni. — „Vilets,“ lausus ohvitser põlgusega, kui rasked tiibuksed prantslase taga sulgusid, kes peagi Ildyrymi segasesse tänavarägastikku kadus. — — —

Roopalisel, ärasõtkutud, vihmast põhjatul maanteel, mis Elenast Gabrovasse viib, veab kurnatud hall mära suure vaevaga sealsele ümbruskonnale tüübilist, rohelise linase riidega kaetud kaarikut. Sõiduriista juht käib lühikest piipu popsutades vankri kõrval; sassis hall juus ja habe raamivad ta nägu ja lai must side katab paremat silma; ta kannab Bulgaaria maamehe sinist kuube ja lai u pükse, mis põlvini ristamisi nõõritud pastaldeni ulatuvad, kuid peakatteks on tal vana sõdurimüts vormitu valge-rohelis-punase tärniga.

Aeg-ajalt jääb vintsutatud loom väsinult seisma, et hinge tõmmata; siis kahmab mees üle õla rippuvast nahktaskust tükikese musta leiba ja tõukab selle tükka haaval hobusele hammaste vahele.

„Ole tragi, Rabotnik, ole tragi,“ pomiseb ta, „veel vaevalt tunnike ja Boris Neo-

bratshev näeb jälle oma suguvõsa kodupaika.“

Kaarik vaarub edasi. Juba levib vaarajane videvik üle mustava palja mäerinaku, mis vasakult poolt teed piirab, kui orumadalikust ühe asunduse sammeldanud õlekatused paistma hakkavad. Peagi kolkatab kohmakas sõiduriist halvasti prügitatud külavahelisel teel ja peatub siis esimese maja ees, mis oma laia üleulatava katusega hiiglasuure seenena paistab. Pika raudvarda küljes kõikuv eredates värvides silt, mis püha Jüri võitlust lohega kujutab, ennustab külakõrtsi, ja juba ilmubki kõrtsmiku läheldane kogu uksele; ta uurib umbusklikult päralejõudnud teekäijat.

„Hallo, Nikodem Vulkovitsh!“ hüüab juht kõrtsmiku poole sammudes, „sa vist ei tunnegi enam oma vanu sõpru?“

Kõrtsmik pilgutab kaheldes tõlpe ripsmeteta silmi; siis tõmbub ta nägu inetuks grimassiks ja ta lausub kalgi, kädiseva häälega:

„Sest on kaua aega tagasi, kui sind viimati nägin, Boris Neobradshev. — See oli Tirnovos ringkonnakohtus, kui oma isamaja müüsid — jaah, siis rändasid sa ju vist Ameerikasse, eks ole?“

„Just nii, vend Nikodem,“ vastas tulija, „peagi on möödunud kümme aastat tülist metsiku bojaariga, mis mulle mu silma ja kodumaa maksis. — Noh, kullamägesid ma seal teisel pool suurt vett ka just ei leidnud, aga bojaar on surnud ja türklane ihub oma kõverat mõõka. Tulin tagasi — ei suutnud kauem püsida võõral maal. Tõsi küll, püssiga ei või ma enam isamaad teenida, sest ühe silmaga inimest ei võeta ühessegi „opoltschenisse“, aga ma tahan meie vahvate sõdurite südameid vankril oleva leierkastiga rõõmustada, nendega kaasa rännata ja neile „Schumi Mariza't“ mängida, kui türklastele, uskmatuile paganale, peale tungitakse. Kuid nüüd aita mind, vend Nikodem, mu hobune on väsinud ja näljane — vantroeli tõstame vankrilt ja viime kõrtsituppa, sest õõ on külm ja niiske ja selle muusikariista eest andsin oma viimase dollari.“

Suure vaevaga tõstsid mõlemad mehed koguka tuliue vantroeli läbi madala ukse tuppa. Suitsunud laelt allarippuva lambi valguses helkisid seinal suuremad ja väiksemad piibud; tahumata tammepuust laua ääres istusid kõrtsmik ja ta külaline ja lasid endale suitsupekist ja rukkileiyast koosnevat õhtusööki hea maitsta, ning kõhukas ploomiviina või sliboviz'i pudel rändas käest kätte.

„Jah,“ ütles leierkastimees käeseljaga suud pühkides, „Fadaj Miritsh, see bojaar, kes minu mu päriselt maa-alalt minema kihutas, on surnud — kahju, et mitte mina see ei tohtinud olla, kes ta eluküünla kustutas, et oleksin võinud kätte maksa oma parema silma eest, mille ta piitsahoobiga purustas.“

„Bojaar on surnud,“ vastas kõrtsmik kartlikult risti ette lüües. „Juba üle aasta katab teda pühitsetud muld seal ülal mägedes, Rudnovo surnuaial — aga sulle tahan selle avaldada, Boris Neobrattshev — bojaar pole siiski surnud“ — vanamehe hääl muutus sosinaks — „bojaar on nüüd vampiir. — Me elame halval ajal, Boris, meie esivanemate kombeid ja viise põlatakse, valitsus saadab meile palumata oma sandarmid ja arstid kaela — ise ütlevad, selleks, et ebausku rahva keskel hävitada. Aga need utmoodi arstid laotavad ainult maal umbusku laiali, nende tilgakased ja pulbrid ei kõlba kuhugi ja seaduse kaitse all hangib vampiir endale ohvreid.“

Leierkastimehe silmis vilksatas kõssivajunud kõrtsmikku vaadeldes järsk helk, siis tõmbas ta oma mütsinoka sügavamale näkku ja sõnas tumeda häälega:

„Sul on õigus, vend Nikodem, — juba bojaari isa oli vampiir ja Ika Pasitsh ning Lascari Gupcevic olid seda samuti. Vanale bojaarile me ligi ei pääsnud, sest ta kirst oli Gabrovo kabelis hästi kindlustatud, kuid vana punasilmalise Ika ja kõvera Lascari võisime õnneks kahjutuks teha. Kas mäletad veel, Nikodem? Pi-

medal ööl kaevasime nende neetud laibad välja ja kaheteistkümnenda kellalöögi ajal tungisid püssikuulid ragisedes kirsitudesse ja tules karastatud teivas puuriti neile südamesse.“

Körtsmik noogutas pead ja rappus hirmust. Neobrattshev heitis salajase pilgu ta poole ja jätkas: „Juba Tirnovos ja Elenas kuulsin ma, et seal ülal mäekitsuses meie vahvad sõdurid surevad nagu kärbsed. Ülitargad arstid ütlevad, nad surevat soojatõppe, aga meie vanad, meie teame seda paremini: vampiir mürgitab nende verd.“

Boris Neobrattshev tõusis laua tagant, mõõtis raskel sammul madalat musta kõrtsituba, vehkis kätega õhus ja pomises endamisi lühikesi katkendlisi lauseid:

„Olen näinud seda koletist, kes elavate verd joob, nende üdi põletab ja neid aeglaselt surmab, et neid pärast surma omasugusteks teha. — See oli Dobrudshas, Balta rabade juures. Minu kaariku telg murdus; ma viibisin lagedal maanteel Hirsova metsakabeli lähedal, saabus öö ja kedagi polnud näha, kes mind oleks võinud aidata. Vabastasin halli aisade vahelt, andsin talle hoobi selga ja lasin ta vabalt joosta, — vahest satub ta inimestele vastu, kes ta jälgi hakkavad uurima ja mu leiavad. Oma väntorelit ei võinud ma maha jätta, ronisin kaarikule, et seda oma kehaga Balta niiske udu eest kaitsta. — Kas sa mind ka kuuled, vend Nikodem?“

(Järgneb.)

Välismailt.

Sõjaväelise eelhariduse maksmapanemine Poolas.

Poola sõjavägi on võrdlemisi tugev, kuid selle peale vaatamata on seal viimasel ajal vajadust tuntud väljaspool sõjaväge isamaa kaitset organiseerida.

Viimaste Poolast saadud teadete järele on sõjaminister Sikorski kokku seadnud seaduse eelnõu, mille järele kõik Poola kodanikud kehalise kasvatuse ja sõjaväelise õppuse peavad läbi tegema. Tähenstatud eelnõu elluviimist pooldavad ka teised Poola ministrid.

Kindral Sikorski seletuse järele on uue seaduse idee, et kõik meeskodanikud kuni ajateenistusse kutsumiseni sõjaväelise õppuse peavad läbi teinud olema. Kodanikkude peatülesandeks on kaitsta oma riiki ja selle tunde kasvatamiseks on tarvis neid juba lapsest saadik selle mõttega harjutada.

Kõigis Poola koolides kavatakse kehaline kasvatus ja sõjaväeline õppus võtta sunduslikuks õppeaineks. Õppusest peab osa võtma ka väljaspool kooli noorsugu. Õppus on sunduslik 16. a. alates, kuid vabatahtlikult võivad seda teha ka nooremad.

Osa kohustusi isamaa kaitsmisel tahetakse panna naiste peale, mispärast koolides sanitaarteenistuse ja sõjaväelastele abiandmise õppus sunduslikuks tehakse. Seaduse kava läbiviimisel tahavad sõja-, sise- ja haridusministeeriumid

Kaitseliitlane!

Telli endale ja soovita teistele oma häälekandjat „Kaitse Kodu!“

käsi käes töötada. Õppus tahetakse ühtviisi läbi viia nii linnas kui ka provintsis. Vallavalitsustele tehakse ülesandeks eriplatse korraldada, kus sõjaväelisi harjutusi ja laskeõppusi võib toimetada. Õppuste korraldiku läbiviimise eest hoolitseb selleks määratud nõukogu, mille liikmeteks sõja-, sise- ja haridusministeeriumi, arstide- ning spordiseltside esitajad. Sõjaväelised õppust võivad korraldada ainult need seltsid, kellel selleks sõjaministeeriumilt luba. Ajutisi sõjaväelisi harjutusi võivad pidada: kullid, kütide liit, skoudid, end. sõjaväe liit Suurpoolas ja mereäärses piirkonnas. Poola noorsoo liit, külade noorsoo liit ja tuletõrje komandode liit. Kõik need seltsid ja liidud on asutanud eri sõjaväelise komitee, samasugune komitee on ka naistel. Sõjaväelise õppusest ja kehalisest kasvatuses vabastatakse ainult need, kellele terviselik seisukord ei luba õppusi läbi võtta. Isikuil, kes sõjaväelise õppuse ja kehalise kasvatuses läbi teinud, on väeteenistuses ette nähtud järgmised kergendused: teenistuse aja lühendamine, instrktorite koolidesse määramine, kõrgendamine teenistusastmetes ja mõned teised soodustused, mis eriseaduses ära määratakse. Isikutele, kes kehalise kasvatuses ja sõjaväelistel õppustel käivad, antakse eriline märk. Sõjaväe instrktoriteks määratakse sõjamin. poolt ohvitserid regulaar sõjaväest ja crust. Instrktoritel on õigus kanda vormiriideid ja erilisi märke, mis sellekohase seadusega kindlaks määratakse.

A. Tr.

Läti kaitseliidu manöövrid.

„Latw. Kareiwis“ teatel kavatsetakse novembri esimesel poolel Riia, Miiitavi ja Bauski kaitseliidu rügementide manöövrid ära pidada. Manöövrite tegevuskohaks on valitud Kekawi—Olaini ümbruskond, Kuramaal, kus endised Vene kaevikud osalt alles on jäänud. Manöövritel tahetakse kaitseliitlaste sõjaväelise oskuse üle selgusele jõuda. Peale selle on käesolevad manöövrid mõeldud regulaar sõjaväe ning kaitseliitlaste sõjaväelise õppuse kokkukõlastamiseks, mispärast manöövritest osa võtavad ka suurem arv ohvitseri ja mõned tehnilised sõjaväe osad. Manöövrid töötavad anda palju õpetlikku.

Naiskaitseliidu organisatsioon Lätis.

Lätis on kaitseliidu organisatsioonide juure asutatud naiskaitseliitlaste salgad, kes kaitseliidu kultuuriliste tarviduste ja materjaalse seisukorra eest hoolitsevad. Et naiskaitseliitlasi teistest naiskodanikkudest eraldada, on sisemin. kaitseliidu osak. neile välja töötanud erilise märgi — sõle, mis juba kinnitust on leidnud. Sõle joonistus ja väljatöötamine näib väga kena. Ta on valmistatud ringkujuliselt, hõbedavärvilisest metallist. Sõle keskel kolm tähte, kaks tuluristi ja tähed „L. A.“, s. o. Latvias aissards (Läti naiskaitseliitlased). Sõle keskel on kivikene, mis iga maakonna jaoks kannab erivärvi. Liivimaal on see kivi valge, Kuramaal — kollane, Semgallias — punane ja Lätgallias — roheline. Sõle kavandi on joonistanud sõjaväe ametnik A. Bahn. Sõle hind on 9 latti.

A. Fr.

Kroonika.

Harju maleva Rapla malevkonna kaitseliitlaste kirikline vannutamine.

Pühapäeval, 18. okt. s. a., oli Rapla kirikus kohaliku malevkonna kaitseliitlaste kirikline vannutamine, peale selle paraad ja pidu.

Pidupäev algas kaitseliitlaste kogumisega aleviku tuletõrje-seltsimajasse. Üle saja kaitseliitlase, seal hulgas parkümmend naiskaitseliitlast ja 13 ratsanikku, sammusid seltsimaja juurest kirikusse vandeandmisele.

Peale vandeandmist oli paraad, kus esines sütitava kõnega vabariigi kaitseliidu ülem kolonel Roska. Peale paraadi mindi rongikäigus langenud sõdurite mälestussamba juure, kus õp. Liiv ja Harju maleva pealik meele tuletasid langenute suuri teeneid ja rasket ohvrit meie kodumaa ja rahva heaks. Hiljem korraldasid ratsarühma liikmed võidusõidu, missugune põhjatu porise tee peale vaatamata õige hästi korda läks ja tõenduseks oli, et kaitseliidu ratsarühma mehed, teest ja ilmast hoolimata, oma ülesannet siide mõttes väga hästi suudavad täita.

Õhtul oli pidu õige mitmekülgse eeskavaga. Pidu esines rkl hra Oja isamaalise kõnega. Pidu- kui ka einelauaruumid olid virkade naiskaitseliitlaste poolt rohkesti kaunistatud roheline ja vabariigi ning Harju maleva värvidega.

**Sjokolaadi-, kompveki-
ja biskvillitehas**

A. Brandmann.

TALLINNAS.

D. Tartu maant. Nr. 4/6.

Kõneir. 15-94.

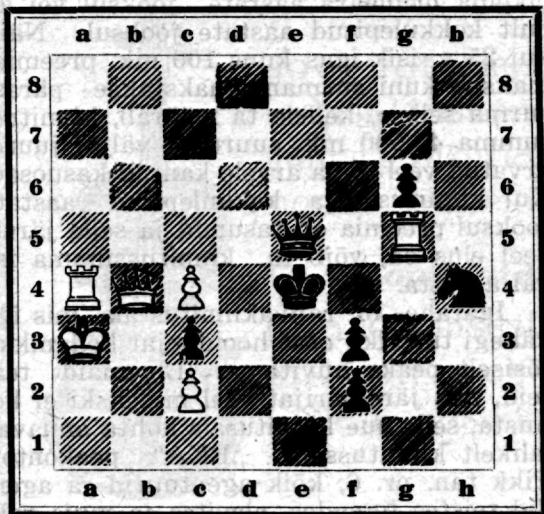
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 2.

Kokku seadnud A. Burmeister.

Mustad.

Valged.

Valged: K a3, L b4, V a4 ja g5, E c2 c4 ja f2.

Mustad: K e4, L e5, R h4, E c3, f3 ja g6.

Valged algavad ja annavad matt kahe samuga.

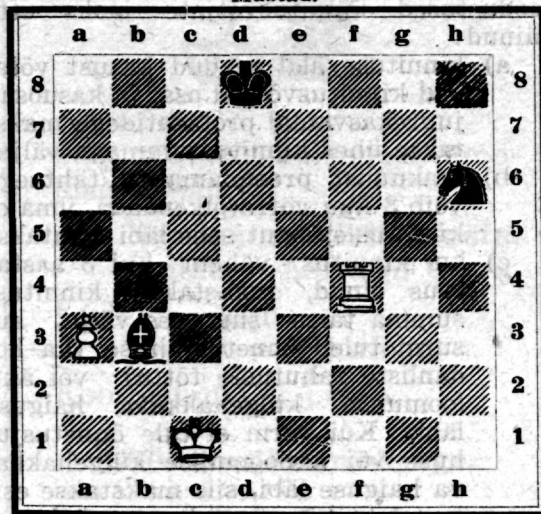
Märkus: E = ettur = sõdur.

Lahendused ja lahendajate nimed avaldatakse iga kord nelja nädala järele.

Lõpumäng nr. 2.

Kokku seadnud H. Rinck (Barcelonas).
Austusega mainitud „Sydsvenska Dagblad“i turniiril 1925. a.

Mustad.

Valged.

Valged: K c1, W f4, E a3.

Mustad: K d8, O b3, R h6.

Valged algavad ja võidavad.

Ülaltoodud lõpumängu nr. 2 lahendus.

1. K c1 — b2, O b3 — g8,

2. V f4 — f6, R h6 — f7,

3. V f6 — g6, O g8 — h7,

4. V g6 — g7 jne.

Kui 1. (K c1 — b2), O b3 — d5, siis 2. V f4 — d4 jne.

Kui 1. (K c1 — b2), O b3 — e6, siis 2. V f4 — f4 jne.

Kui 1. (K c1 — b2), O b3 — f7, siis 2. V f4 — f6 jne.

Kui 1. (K c1 — b2), (O b3 — g8), 2. (V f4 — f6), R h6 — g4, siis 3. V f6 — g6 jne.

Kuidas kindlustate oma tulevikku ?

Juhus hävitab mitte üksi inimeste kätetöö läbi loodud varasid, vaid, mis üsna igapäevane nähtus — ka nende loojat ennast. Varad võivad veel hädaohtudest puutumata jääda või neid võib töö abil uuesti luua, kuid nende loojat ennast tabab hiljem või varem paratamatult surm. Iga üksiku inimese surm ei jää aga mõjuta mahajääjate peale. Tuhandete niidikestega seob end inimene teiste omasugustega meie moodsas ühiskonnas. Et nende niidikeste ootamata katkemine endaga suuremaid katastroofisid kaasa ei tooks, peame endid aegsasti vastavalt kindlustama. Üks sarnastest mõjuvatest kindlustusabinõudest on elukinnitus. Elukinnitus harilikult selle sõna all mõisteta-

val kujul on aga küllaldaselt keeruline ja kulurikas operatsioon, mis ainult vähestele kättesaadav. Laiemate ja eriti kehvamate ringkondade huvidele vastab rohkem elukinnituse moodus rahvakinnituse tariifide järele, milline kinnitusalaga väljamaal laialdaselt tarvitusel. Rahvahulkade soovidele vastu tulles on Eestis selle huvitava ja hädatarviliku kinnitusalaga esimesena meie suurem kinnitusalalt „Eka“, Pikk tän. 6, algust teinud.

Rahvakinnitus erineb harilikust elukinnitusest sellega, et:

- preemiate maksmine väikestes 100-mk. osades kuuviisi sünnib;
- arstlist järelevaatust ei ole;

- c) preemia maksmine on kergendatud, sest seltsi agent tuleb kinnitatud isiku juure koju raha järele.

Peale selle on „EKA“ veel järgmised soodustused kinnitusvõtjate jaoks ette näinud:

- a) kinnituse alal saadud kasust võtavad kinnitusvõtjad osa, ja kasuosad juurekasvanud protsentidega makstakse ühes kinnitussummaga välja;
- b) igakuulist preemiamaksu tähtaega võib 3 kuu võrra pikendada, ilma et kinnituslepingut selle läbi rikutaks;
- c) kui kinnitus vähem kui 3 aastat jõus olnud, makstakse kinnitussumma täies suuruses välja, kui surm tuleb õnnetusjuhuse (ka kodanliste rahutuste tõttu) või äkiloomulise külgehakkava haiguse läbi. Kui surm ei tule õnnetusjuhuse või äkiloomulise külgehakkava haiguse läbi, siis makstakse esimesel kinnitusaastal preemiad tagasi, teisel kinnitusaastal makstakse $\frac{1}{3}$ ja kolmandal kinnitusaastal $\frac{2}{3}$ kinnitussummast välja;
- d) kui kinnitus vähemalt 3 aasta maksev on olnud, võib kinnitusvõtja

kinnitusmoodust vabaks muuta, mille juures makstud preemia arvesse võetakse.

Elukinnitust rahvakinnituse tariifide järele toimetatakse mitmel viisil: preemiat võib maksta kas isiku surmani (hiljemalt aga kuni 80. a vanaduseni), teatud pikema ülemäära aastate jooksul või ainult kokkulepitud aastate jooksul. Näit. kui 25 a. isik igas kuus 100 mk. preemiat maksab kuni surmani, makstakse pärast surma sellele, kellele ta määrab, kinnitussumma 44.500 mk. suuruses välja, juurearvatud veel tema arvele kantud kasuosad. Kui kinnitusvõtja kokkulepitud aastate jooksul preemia on tasanud ja selle järele veel elus on, võib ta kinnitussumma ise välja võtta.

Igatahes on rahvakinnitus ala, mis iga vähegi tuleviku eest hoolitsejat kodanikku tõsiselt peaks huvitama. Ligemaid teateid, mis järelepärijat veel millekski ei kohusta, selle uue kinnitusala kohta annavad lahkelt kinnitusselts „EKA“ peakontor, Pikk tän. nr. 6, kõik agentuurid ja agendid teistes linnades, alevites ja muis rahvarikkamates kohtades.

—d.

Kasulik igale kodanikule!

Kes tahab naftast asju värskendada veekindlaks ja vastupidavaks teha, tarvitab patenteeritud musta naftavärvi „Neeger“. Samas headuses on paljude soovil välja lastud ja müügil: punane, pruun, sinine, roheline ja oranssi naftavärvid. Nende värvidega võib igasugu naftku ime kiiresti ära värvida.

Nõudke ja proovige järele.

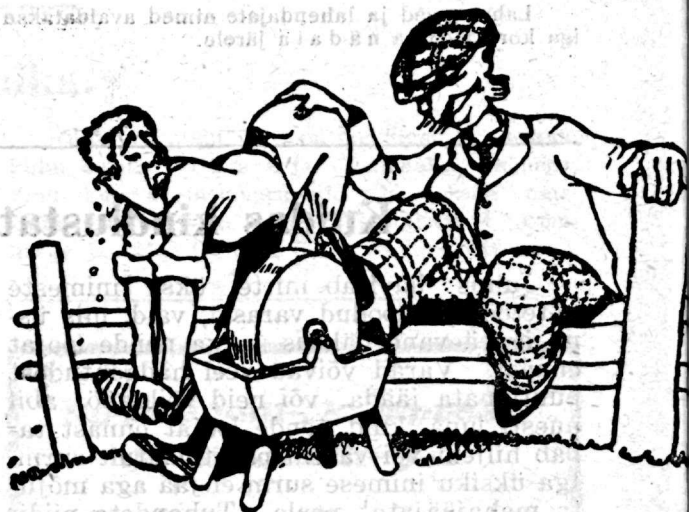
Värv-erilakifööstus Jaan Kangro.
Tallinn, Cüçlike jalg 8.

Paul Michelson

Tallinnas, Väike Karja tän. 6.

Soovitab igasugu karvanafku, boasid, kraesid, kübaraid ja mütse. Samuti kõikide koolide õpilaste vormimütse.

Võetakse tellimisi vastu.

Ei saa jagu!

UNION

Vanem ja üle maa tuntud
J. Olbrei muusikaäri

Tallinnas, S. Tartu mnt. Nr. 6.

soovtiab oma
ladust igasugu
muusikariistu ja
nende tarbeid

Harmooniumid
oma tööstusest
eriliselt kooli-
dele kohased

**Vastutus töö headuse
eest viis aastat.**

Paljunõutud kuulsamad õmb-
lusmasinad on:

**Naumann, Pfaff, Vesta,
Gritzner, Astra ja Clara.**

Kudumismasinad:
Valter — Gloriosa.

Koorelahutajad j.n.e.

Müük ka järelmaksuga.

Pealadu Tallinnas, Estonia puies-
tee 27, ja abikauplused:

Tartus, Raatuse tän. 2,
Rakveres, Tallinna tän. 13,
Jõhvis, Turuplats 1.

C. PETENBERG.

Veinikauplus.

asut. 1849.

Tallinn, Pikk tän. 17, Börsikelder.

Tel. 16-02.

Kõige paremad
kodumaa ja väljamaa veinid

Champagner

Likööriid

Cognac!

«E M L O»

Eesti marjaviina ja likööri-
valmistamise o/ü.

Tallinn.

Pikk tän. 17, Börsikelder, Tel. 16-02

Eriala:

(Cognac) Extra - très - vieux
Crème d'Orange fine Champagne

Crème de Mandarine.

Cherry Brandy

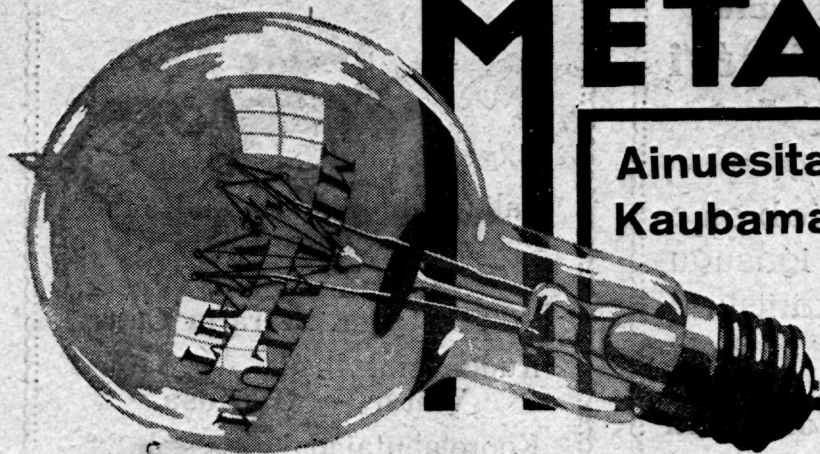
Curaçao

jne.

Export.

Export.

off
troub

METALLUM

**Ainuesitaja Eestis:
 Kaubamaja „MARS“**

Harju tän. 23
 Tel. 8-53.

Elektrotehniline äri ja installatsiooni büroo:

Võtab oma peale elektri sisseseadete tegemist ja jõujaamade ehitamist linnades kui ka maal.

Taskulambi patareide „System Zeiler“ A.-S., Berliinis, ainuesitaja Eestis.

Kaubamaja „MARS“ Tallinnas, Harju tän. 23.

KINNITUS AKTSIA SELTS

EESTI LLOID

JUHATUS TALLINNAS

PIKK T. 28 — KÖNETRAADID: 6-24, 17-03

TULE-, ELU-, ÕNNETUS-
 JUHUSTE JA VEOKINNITUS

KINNITAGE OMA VARANDUST JA ELU, KUNI VEEL AEGA!